

מראיות מקומות

מס' 49

חודש טבת תשע"א
יוז"ד הלכות מלילה

סימן סט סעיפים א-ט

לחשומת לבכם: במראי מקומות אלו הושקע עמל רב. אין להעתיק, לא לצלם וכדי' ללא קבלת אישור בכתב מ"דרשו"

קנין הלכה

ציונים לדברי הפה"ג
שנכללים בחומר הנלמד בחודש טבת תשע"א
ו"ד סימן סט סעיפים א-ט,

סעיף א

מ"ז ס"ק א, ה.
ש"ד ס"ק א, ב, ס"ק ג עד ד"ה כתוב, ס"ק יא

סעיף ב

מ"ז ס"ק ז מדר'ה וטעם האסורים, ס"ק ח מדר'ה אمنם, ס"ק ט, יא.
ש"ד ס"ק יב, ס"ק יג מדר'ה ועין ט"ז, ס"ק יד.

סעיף ג

מ"ז ס"ק יב.
ש"ד ס"ק יז, יח.

סעיף ד

מ"ז ס"ק יד עד ד"ה בשער, ס"ק טו עד ד"ה עורה, ד"ה ורעד עד ד"ה וכותב, ור"ה כתוב עורה.
ש"ד ס"ק כא, ס"ק כג עד ד"ה קשייא.

סעיף ה

מ"ז ס"ק טו.

סעיף ו

ש"ד ס"ק כו.

סעיף ז

מ"ז ס"ק יי מדר'ה עורה.

סעיף ח

מ"ז ס"ק יה.
ש"ד ס"ק לב, לב.

סעיף ט

מ"ז ס"ק כב, ס"ק כג עד ד"ה עורה הביא.
ש"ד ס"ק לה עד ד"ה ורעד, ס"ק לו עד ד"ה ורואי, ס"ק מ.

קנין הלכה

מראei מקומות

סימן סט

המלחאה נועדה להוציא את הדם מן הבשר. הדם אסור באכילה מן התורה והאוכלו לוקה, [והאוכל דם הנפש, דהיינו דם שהנפש יוצאה בו חיבת כרת].

ודנו הופסקים אם חיוב המלחאה הוא מן התורה או שאיןו אלא מדרבנן. נידון זה תלוי בשאלת אחרת, והוא אם דם שבישלו או מלחו אסור מן התורה, או שהבישול והמלחאה הפיקעו ממנו תורה דם וainו אסור מן התורה ריק מדרבנן. ובגמ' מנהות [דף כא.] אמר זעירי אמר ר' החנינו דם שבישלו ainו עובר עליו, ורב יהודה אמר זעירי דם שמלאו ainו עובר עליו. ופרש' הטעם משום שלא חייבה תורה אלא על הדם הרואוי לכפרה, ודם קדשים משבישלו לא חי לሚלה ונפק מהתורה דם. ובענין דם שמלאו כתוב רש' דמליה הרי הוא כרותה.

לחלה: נחלקו הראשונים בדין זה:

א. תומ' [חולין דף קט. ד"ה הלב], הרاء"ש [פרק ח סי' לו] הרשב"א [תורת הבית הארוך בית ג, שער ג, דף פא] הרاء"ה [שם דף עח:] הר"ן [פ"ז חולין דף לא: ד"ה מוליתא] וספר התרומה [סי' נו] נקטו שדם שבישלו ainו אסור אלא מדרבנן.

ב. רש' [דף קט. ד"ה הלב] כתוב שום אחר הבישול יש אסור כרת, וכן משמע ברמב"ם [פ"ז ממאלות אסורת ה"ז].¹ הרמא"א [סי' ע ס"ו] והט"ז [סי' סט ס"ק כד] והש"ך [שם ס"ק מב] והפר"ח [שם ס"ק א] והגר"א [שם ס"ק מד] והפמ"ג [בפתחה] נקטו להלכה שאינו אלא מדרבנן וכן נקטו רוב האחرون.² ומעתה לרשי' והרמב"ם הסוברים שדם שבישלו או מלחו אסור מהתורה, ה"ז מוכחה שהמלחאה מהויבת מן התורה ומוועילה מן התורה, אך לפי רוב הראשונים הסוברים שדם שבישלו או מלחו ainו אסור מן התורה, אין הכרה שהמלחאה מהויבת מן התורה, שהרי מן התורה שרי לאוכלו ע"י בישול או צלי משום רהוי דם שבישלו, וכן שרי לאוכלו כלל בישול כשהוא חיו, משום רהוי דם האיכרים שלא פירש.

ועיין לשון הרاء"ש [פ"ח חולין סי' לו] שכותב "כיוון שעשה תיקון חכמים למלח" ומשמע לכוארה שאינו חיוב מן התורה, וכן כתוב בספר החינוך [מצווה קמה] "הרוצה לאוכל בשר מבושל בקדירה חייבו חכמים להוציאו ממנו הדם".

דם האיכרים שלא פירש

בגמ' [שבת דף קכח.] מכואר שמותר לטלטל בשבת בשר תפל [שלא נתבשל ולא נמלח] ואין הוא מוקצה משום רהוי לאוכלו באומצא, דהיינו לאוכלו בלי בישול. וכתבו תומ' [פסחים דף עד. ד"ה האי] ושאר הראשונים שמכור מוה שאין איסור אכילת

1. ועיין בהג'ה בנקודות הכספי על הש"ך סי' פז [ס"ק טו].

2. אמנם כתוב הש"ך [סי' ע ס"ק מט] בשם הרשב"א [משמרת הבית בית ג שער ג דף עח:] דLAGBI כמה ספיקות החמירו בדם, דהיינו שעיקרו דאוריתא החמירו בו כדאורייתא, ומטעם זה כתוב הרשב"א שם להחמיר בדין המבוואר [בדף צג:] בצללית רישא בכיבשא דפליגי תרי לישני בוגمرا.

ולענין הדם היוצא בתחילת הצליה עיין בפמ"ג [בפתחה להלכות מליחה ד"ה אמן] שהביא את לשון הרשב"א במשמרת הבית [בית ג שער ג דף עח:] שכותב דשמא בתחילת חומו קודם הבישול אסור הדם מן התורה, והביא הפט"ג כן גם משווית בית יעקב שהאריך בזה ונקט הבית יעקב להחמיר בזה, והפמ"ג ציין למיש"כ הד"מ [בסי' פז ובהג'ה שבנקוח"כ שם על הש"ך ס"ק טו] שככל דם היוצא ע"י כ"ר או ע"י מליחה הו דם שבישלו, ועיי"ש שהפט"ג מסיק שיש לדברי הבית יעקב מקום ואין לדוחות בכלל.

קנין הלכה

מראei מקומות

אם בדם האיברים שלא פירש, דכל זמן שלא מהבשר דינו כבשר עצמו. ומה שנתבאר בכך [כrichtot דף ד:] שדם האיברים אסור מן התורה באיסור לאו הינו כנסחט הדם מן הבשר ויצא לחוץ, אך כל זמן שלא פירש אין עוברים עליו.³

בעניין בה המלח להוציאו דם

הכ"י [ירוש הסימן] הביא את לשון הר"ז [דף מב. ד"ה אין הבשר] שכותב שהמלח מפליט את הבשר בחומו. וכן משמע משלשות כמה הראשונים שכותבו שorthyחת המלח מוציאיה את הדם, וכן מוכח מותם [דף קיב. ד"ה הני] וחרא"ש [שם סי' לג] ואשר הראשונים שנקטו שישור מליחת כשייעור צלייה משום דמליחתו ברותח דצלי, וכן נקטו כל הפסיקים [להלן סעיף ז] שישור מליחת נלמר משיעור צלייה.

ועין חוות דעת [ס"ק א] שהקשה דאמו למאן דם"ל בוגם' [דף קיא]: דמליח אין ברותח אין מליחת הבשר מוציאה ממנו את הדם.

ועוד הקשה החוו"ד רהשו"ע [סעיף ב] מביא את דברי הסמ"ק שאם מליח את הבשר בלי הדרחה קמייתא נאסר הבשר, והרי השו"ע עצמו מביא [בס"י ע ס"ג] שלמליחת אינה אסורה אלא כדי קליפה. וכותב החוו"ד דומה מוכח שענין המלח להוציאו הדם ולהכשיר הבשר אינו תלוי ברותח המלח, אלא טبع הוא במלח להפליט את הדם שבתוכה והדם נפלט מכל עובי החתיכה [ולדעת הסמ"ק ה"ה דطبع המלח להבליע דם בכל עובי החתיכה], ומלאך זה עניין נוסף דקי"ל דמליח ברותח, והינו שחיתכת הבשר הנמלחת דינה ברותחת [ואיכא מ"ד (בדף קיא): דלא ס"ל דמליח ברותח], ונפק"מ שאם גנע איסור בחיתכה בומן ורותח הרי היא בולעת ממנו, ודין וזה בסכ"ל האיסורים ולא דוקא בדם, ולדעת השיו"ע [סי' ע] רק כדי קליפה נאסרה.

הטעם להדרחה קמייתא

בוגם' [דף קיג.] איתא מסדר המלחיה הוא דರמיה את הבשר לפני המלחיה ומולח, וחומר ומודחו מן המלח והציר, וכותבו הראשונים טעמים שונים להא דבעניין הדרחה קודם המלחיה.

ויש ליתן את הדעת שיש חילוקים בין הטעמים השונים, לפי חלק מהטעמים אם לא הדריה אין המלחיה נעשית כראוי והז' כאילו לא מליח, ולפי טעמים אחרים אין החסרון בעצם המלחיה אלא שהמלח עשו להבליע דם בבשר. ונכתב בוותא את השיטות העיקריות שהובאו בפסקים:

א. הר"ז [דף מב. ד"ה אין הבשר] כתוב דעתם הדרחה כדי שייתרכך הבשר ויצא דמו ע"י מליחת, שאם יהא נקרש על פניו לא יהיה כח במלח להוציאו דמו. ובענין זה כתוב המרדכי [ס"י תשכא] בשם י"א דעתם הדרחה ללחולח הבשר שיצא הדם ע"י מליחת. וכן כתוב בהגנות שעריו דורא [ס"ט ס"ק א, ומוכא בב"י] דשורה את הבשר במים תחילת כדי שייתרכך והוא כח להוציאו דמו ע"י המלח.⁴ ולפי דעתם זה יש חסרון בעצם המלחיה והז' כאילו לא נמלח הבשר.

ב. המרדכי [ס"י תשכא] כתוב דעתם הדרחה הוא להסיר את הדם הנמצא ע"ג הבשר, שאם לא יסירנו ית מלא המלח בדם והוא יושב לא יהיה לו כח להוציא את הדם מהבשר.

ביאורים והערות

3. היתר זה של דם האיברים שלא פירש אינו כולל את חוטי הדם, ורק להוציאם קודם שייכל את הבשר באמצעותו. וכן אין היתר זה כולל דם שנוצר בתוך הבשר כגון מחלת מכיה, שדם זה אינו טפל לבשר והוא אסור מה תורה.

4. בש"ץ [ס"ק ט] משמע שהר"ז והמרדכי בשם י"א הם שיטה אחת, והפוג'ג [בפתחה ד"ה הטעם הב'] כתוב דנראה שהז' ב' שיטות

קנין הלכה

מראוי מקומות

نم לפִי טעם זה יש חסרון בעצם המליחה והז' כאילו לא נמלח הבשר.

ג. הסמ"ק [ט"י רה מובא בב"ג] כתוב דעתם החרחה הוא כדי להסיר דם בעין שנמצא ע"ג הבשר, שאם לא יסירנו יבליענו המלח בבשר תוך כדי המליחה. אף שבעלמא אמרין דطبع המלח לשוך הדם אליו ולא להבליעו, ועוד שבזמן שהבשר טרוד לפולות דם וציר אין הוא בולע דם, ועוד ש愧 אם נבלע דםطبع המלח לחוציאו דכבולעו כך פלוטו, כלים אלו נאמרים לעניין דם פליטה שהוא צלול, אך דם בעין הנמצא ע"ג הבשר נבלע גם בתוך שיעור המליחה ואין המלח פלוטו.⁵

ולפי טעם זה אין חסרון בעצם המליחה, והוא פולטה את כל הדם שבבשר כמו כל מליחה שהבשר נאסר מהמות הדם שהוא בולע.

בפוסקים הובאו טעמים נוספים להדחה קמייתא והבאנום בהערה.⁶

וכתבו הפוסקים דיש הרבה נפק"מ בין הטעמים השונים להדחה קמייתא, ויובאו בזה כמה מהן:

א. אם מלח את הבשר בלבד הדחה קמייתא לדעת הסמ"ק⁷ הכל נאסר משומ שבעל מהדם שע"ג הבשר [ואם יש בכשר שישים כנגד הדם אינו נאסר], ולפי המרדכי אין הבשר נאסר אך צריך להסיר את המלח ולמלוח שנית משומ שהמלח הראשון החמלא בדם, וכן לפי הר"ן והי"א במרדכי שההדרחה נועדה לרוקן את הבשר אין הבשר נאסר, אך צריך להדיחו או לשרותו ואח"כ למולחו שנית.⁸ דין זה מבואר להלן בש"ע [סעיף ב].

ב. שורה את הבשר במים כדין [חזי שעה] ואח"כ חתכו בסכין, לפי הסמ"ק אם לא ידיח את מקום החתק ולא ימלחנו

ביאורים והערות

חלוקת, דלהר"ן העיקר שלא יהא נקרש מכחוץ וההדרחה מרככת מכחוץ, ולכן אין צורך לשוט את הבשר במים, ולהי"א במרדכי בעין ריכוך של כל הבשר, ולזה הצריכו שריה במים, ולכן הוקשה למרדכי שהמים מטרשי להבשר [פי' עוזה אותו קשה ולא מרככו].

5. הפמ"ג בפתחה כתוב שהדם הזה יוצא מכח דוחק הקופיצ, [ולכן חסיב דם בעין ולא רק דם פליטה].

6. א] הרא"ה בבדק הבית [בית ג' שער ג דף עג.] כתובadam לא ידיח את הבשר והוא ישאר במלחו עד סוף פליטת הדם והציר, יש להזכיר שבאותה שעה ימס הדם הקירוש שע"ג החתיכה והמלח יבליענו לבשר, שהרי לאחר פליטת הציר אין הבשר טרוד לפולות ולא קיימת הסברא דאיידי דטריד למיפלט לא בולע.

ולפי טעם זה אין חסרון בעצם המליחה אלא חשש שהבשר יאסר מהדם הנמצא ע"ג החתיכה.

אמנם הרשב"א [במשמרת הבית] תמה זמן פליטת הציר נמשך הרבה הרכה שעות, ואטו חיבבו הדרחה קמייתא משומ מקרה לא שכיח שאדם ישחה את הבשר במלחו זמן כ"כ ממושך. ועיין פמ"ג שכותב אכן לפי הרא"ה ההדרחה הראשונה היא עצה טובה שלא יבוא למכשול.

ב] הרשב"א [במשמרת הבית בית ג שער ג ד"ה אמר הכותב ופי'] כתוב דעתם ההדרחה כדי שיתחלח הבשר וידבק בו המלח וגם הבשר היא נוח יותר לפולות.

وعיין פמ"ג [ש"ד ס"ק א] שכותב דלהרשב"א כל עניין ההדרחה הוא רק לתחילת, ואינו לעיכובא. [והוסיף הפמ"ג דאן קי"ל שההדרחה לעיכובא, וכחטומים האחרים שהובאו לעיל].

ג] הרא"ש [פרק ח סי' מו] כתוב בשם י"א דמתוך שהבשר לא הודח איןכח במלח לפולות את הדם והציר שחחתיכה בשפע, ויש חשש שפיריש קצת דם לחוץ וחזר ונבלע [וביאר הפמ"ג שמתוך שאינו פולט בשפע לא אמרין בזה איידי דטריד למפלט לא בולע]. ועיין"ש ברא"ש שלא חלק על עצם החחש הזה ורק כתוב דמהני זהה מליחה שנית, כיון שהוא דם פליטה שחזר ונבלע.

ונמצא שלפי הרא"ש כאשר אינו מדיח הדרחה קמייתא יש חסרון בעצם המליחה, וגם יש חשש שהבשר בולע ונאסר, אלא שיש זהה תקנה במליחה שנייה.

7. וכן לדעת הי"א ברא"ש [מנחת יעקב כלל ה ס"ק ז].

8. וכותב הפמ"ג שם השהה את הבשר במלחו יום שלם עד סיום פליטת הציר, חיישין שהדם שעיל גבי הבשר [שלא הודח] היה נימוח ויבולע עכשו בבשר.

קנין הלכה

מראי מקומות

יאסר הבשר מהדם הנמצא שם [אם אין שישים בחתיכה נגרו] ולא תועיל לו הדחה ומילחה שנייה, וכן להמרדי הוחיש שהבשר מתמלא בدم צרי ג'ב להדיח את מקום החתק, שאם לא כן הרי זה כאילו לא עשה מליחה שם, אמן תועל הדחה ומילחה שנייה. ולהר'ן ולהי'א במרדי דהטעם משום ריכוך הכא כבר נתרך הבשר.⁹ וכ'ב הש' [ס'ק ג'.¹⁰

לפי הטעם של הסמ'ק סגי בהדרחה מבחוץ ולא צריכים לשרות את הבשר, דשוב אין דם בעין שיוביל לבשר, וכן לפי הטעם של המרדי שהמלח יבלע דם. אך להי'א במרדי דהטעם משום ריכוך הבשר, בעין עכ'פ' לכתילה שרייה בימים למשך זמן.¹¹

כתב בפתח' [ס'ק ב] בשם החותה דעתה [ס'ק ב] שאם הדicho בסמוך לשחיטה, בשעה שהדם חם סגי בהדרחה מועטה ומקומו בחידוש הרשב'א [חולין ר' ייח]: שכחוב כן לגבי הדחת הטבה. אמן הדברים צ'ג, רוז ניזח לפ' טעמי הסמ'ק [שלא יבלע המלח את הדם לתוך הבשר] והמרדי [שלא יתמלא המלח דם], אך לפ' הי'א שבמרדי שהצריכו ריכוך הבשר, בכל גונו בעין שרייה חצי שעה או עכ'פ' הדחה היטב שתרכך את הבשר, א'כ לכתילה בודאי בעין הדחה היטב או שרייה, וכבר תמה בוה בספר חסר לאברהם ובש'ת אלף המגן, והובאו בררכי תשובה [ס'ק ט].

הדריך את הבשר בימים קרים ומלוח

עיין רע'א [אות א] שכחוב דלפי הטעם של ריכוך הבשר י"ל דמים קרים מטושי ליה [מקשין אותו ולא מרכבים], אמן לפ' הטעמים האחרים [טעם הסמ'ק שהמלח יבליע הדם לתוך הבשר, וטעם המרדי שהמלח יתמלא דם שעיקר ההדרחה משום הדם שעיל גבוי גם מים קרים מהני].

ועיין דרכי השובה [ס'ק ב] שהביאה שהמנחת יעקב [בשו'ת סי' יד] נקט שגם מים קרים מרכיכין הבשר, אך הפמ'ג' [סי' לו מ"ז ס'ק ח] כתב דיש להמנע מלעשנות הדחה ראשונה במים קרים, ולכן טוב לשרות בימים שעמדו בבית מעת כדי שתפקיד צינתם. עוד הביאה הררכ'ת בספר ראש אפרים [סי' לו בקונטרס] תמה על שאין העולם נזהרין בוה ומריחין אף במים קרים.

נשרה כל הבשר אך פנוי החתיכה למעלה מן המים, כתב הפמ'ג' [בפתחה ד"ה גם] שבאופן זה יש ריכוך של הבשר, אך לטעמים החושים לדם שע'ג הבשר [סמ'ק, מרדי] לא מהニア שרייה זו אם לא ידיח את פנוי הבשר היטב.¹²

9. אמן אם המתין עד שהמלח שבמקום החתק נקרש גם להר'ן יש לאסורו, משום הדם שנקרש שם שאינו מניח למלח לפעול את פעולתו [יד יהודה בפי' הקוצר אות ב].

10. והביאה הש'ך שוגם בר'ן פ'ק דחולין [דף ב:] מבואר שא'צ' הדחה נוספת.

ועיין רע'א [אות ב] שכחוב דכיוון שבטעיף במובואר ברמ'א שבמקומות הפ'ם אין מחמירין לאסור את הבשר שנמלח בלי הדחה קמייתא, יש ללמד מזה שבמקום הפסד מרובה סמכין על הטעם שהדרחה נועדה לדרך, וא'כ אם חתק את החתיכה וא'כ מליח אותה, ללא הדחת מקום החתק, יש להקל במקומות הפסד מרובה, ולכן תמה רע'א על הרמ'א שכחוב שאם לא מליח את מקום החתק היז כאילו לא הדיח כלל, דהיינו כשלא הדיחו כלל ומלה ובישל אסרים אף במקומות הפסד מרובה, משא'כ בנידון שהדריח ושרה את הבשר וא'כ חתכו, וכן'ל. אמן בש'ך [ס'ק יד] ובפמ'ג' [ש"ד ס'ק א] לא כתב כרע'א אלא כתוב שבמקומות הפסד מרובה סמכין על הטעם של המרדי שהמלח יתמלא דם, ולפי'ז א"ש דברי הרמ'א שאם לא ידיח את מקום החתק היז כמו שלא הדיח.

11. ולפי מש'כ הפמ'ג' דהר'ן שכחוב ריכוך הבשר נתכוין ריכוך הצד החיצון, גם להר'ן סגי בהדרחה היטב מבחוץ אף לכתילה. [ועיין בדברי רע'א [אות ג] שכחוב דלפי הטעם דריכוךaggi בהדריחו היטב מצד אחד, ומובואר דס'ל שהבשר מתרך בהדרחה היטב אף ללא שרייה בימים].

12. ועיין פת"ש [ס'ק ב] שהביא את דברי הפמ'ג' בצייר שחצ'י החתיכה למעלה מן המים, וצ'ע דלא משמע כן בפמ'ג. ועיין יד יהודה

קנין הלכה

מראוי מקומות

הורה הבשר היטב מצד אחד ובצד השני הורה הדחה מועטת, כתוב רע"א [אות ג] ר"ל שלענין ריבוק די בהדרחה

היטב מצד אחת, ולענין שאר הטעמים פנו גם בהדרחה מועטת להעbor את הדם, וסימן רע"א בז"ע לדינה.

עיין רע"א [אות ו] שצין לפמ"ג [ס"י עב בש"ד ס"ק ד, וכן הוא בס"י סט בש"ד ס"ק נא ד"ה כתוב] שבתרנגולת מבחוין

אין דם, ולפ"ז אין צורך בהדרחה קמייתא בתרנגולת אלא לטעמא דריבוק ולא לשאר הטעמים.¹³ ולפ"ז אם נמלחה

תרנגולת בלי הדחה קמייתא וערין לא נתבשלה מותר לבי"ע לחור ולשרותה ולמולחה.¹⁴

בשר שהודח כהונן ואח"כ נתיכשו המים מאה, כתוב הפמ"ג [מ"ז ס"ק ד] שבידיעך יש להதיר, כיון שלפי טעמא

דריבוק הבשר נתרך, וכן להטעמים שההדרחה נועדה להעbor הדם שעל פניו החתיכה הכא כבר הועבר הדם. ורק

לפי הטעם של הרשב"א [במשמרת הבית] דבעין שיתולחח הבשר כדי שיתדבק בו המלח בעין להחלח את הבשר,

ובידיעך גם אם לא עשו כן ה"ז מועיל.

עיין חוות דעת [ס"ק ז] שכותב דאפשר שאם הבשר גובל לנמרי ה"ז אסור אף בדיעבר, כיון שאין המלח נМОוח כלל

ואינו פועל את פועלתו, וכן כתוב היד יהודה [בפירוש הארוך אות ח].

הדרחה במאי פירות

לענין הדחה קמייתא אם אפשר לעשותה במאי פירות, עיין ט"ז [להלן ס"ק יז] שהביא את השותה הרמ"א שכותב שלא

להדריח במ"פ, וכותב הטעם משום דמי פירות מרטשי לבשה. והט"ז תמה על הרמ"א מותם [דף לג. ד"ה ונאלכים]

שמשמע להדריא שגמ הדרכה ראשונה נעשית במאי פירות, וגם הש"ך [ס"ק ל] הניתן דבריו הרמ"א בז"ע. עיין הגנת

רע"א [שם אות יז] שכותב ל"ישב ר"ל שהדבר תלוי בטעם הדחה קמייתא, דלפי הטעם של המרדכי והסמ"ק שציריך

להסיר הדם הרכוק מבחוין אכן אפשר להדריח גם במאי פירות, ויל' זו סברת תומס, אך לפי הסברא של הי"א במרדי

ובשערי דורא שההדרחה נועדה לרקב את הבשר, ייל' דמ"פ לא מהני דמרטשי ליה.

פסק השו"ע בטעם הדחה קמייתא

השי"ע פסק [להלן סעיף ב] שאם מליח את הבשר בלי הדחה קמייתא אין הוא נאסר, ומהニア הדחה ומילחה שנייה.¹⁵

וכותב הט"ז [ס"ק א] שמצויה מוכחה שהשו"ע אינו סובר את טעם הסמ"ק אלא סובר דעתם הדחה כדי לרקב את הבשר.

אמנם הפמ"ג [בפתחה] כתוב דמתוך שהשו"ע לא הצריך לשירות את הבשר אף לתחילת, מצוח שאינו סובר בטעם הי"א במרדי

והשערי דורא שטעם הדרכה משום ריבוק הבשר, אלא כהמודדי שטעם הדחה שלא ית מלא המלח בדם, או כהר"ן שההדרחה

נוועדה לרקב את הבשר מבחוין, להסיר את הדם הנקרש.

וע"ע בפמ"ג [ש"ד ס"ק ז] שכותב דעתו השו"ע כהמודדי הנ"ל.

פסק הרמ"א בטעם הדחה קמייתא

הרמ"א [בסעיף ב] פסק להחמיר כהסמ"ק שאם נמליח בלי הדחה קמייתא נאסר הבשר ולא מהニア ליה הדחה ומילחה שנייה.¹⁶

↳ ביאורים והערות ↳

[סוס"ק י] שכותב דשורייה מרככת רק את חלק הבשר השורי במים ולא מה שבולט מהמים.

13. וכן לטעמא דהרשב"א שיתולחח הבשר ויתדבק בו המלח בעין הדחה.

14. אמן כתוב היד יהודה שאם יש בתרנגולת מקומות שנוצרו בהם הדם וכփ שמצוין ברגלי העופות, צריך לחתוך במקום זהה ולמולחו.

15. עי"ש בשו"ע שהביא את הדעה המתירה בסתמא ואת הדעה האוסרת בתור י"א.

16. והט"ז [ס"ק א] כתוב שהרמ"א החמיר משום שיטת הרוא"ה [בבדיקה הבית הובאה בר"ן ובכ"י, עיין לעיל הערכה 6], אמן הפמ"ג תמה

קנין הלכה

מראei מקומות

אמנם במקומות הפסד מרווחה היקל הרמ"א ע"י הרחה ומליחה שנית, והינו שלעיקר הדין נקט הרמ"א שלא כהסמן¹⁷ ודנו הפסיקים כאיזו שיטה נקט לעיקר.

וכתיב הפט"ג [ש"ד ס"ק א, ג ויא] שהרמ"א נקט לעיקר בטעמו של המרדי דטעם ההרחה כדי שלא יתמלא המלח בדם. ובמ"ז [ס"ק ג] כתיב הפט"ג שהרמ"א נקט לעיקר בטעם דריכוך הבשר, וכן כתיב רע"א [אות א].

אמנם הפט"ג [מ"ז ס"ק י] ורע"א [אות א] תמהו על הרמ"א, שהרי בסעיף ב נקט שאם מלא בלי הרחה קמיהתא והוא שישים כנוגד הדם שעיל גבי הבשר ה"ז מותר בדיעבד, והותר זה שירך ורק לפי הסמן¹⁸ שטעם ההרחה כדי שלא יבלע הדם שע"ג הבשר, דלכל הטיעמים الآחרים אין זו מליחה טובה ומה בכך שיש שישים כנוגד הדם, ואם אכן הרמ"א נקט לעיקר בטעם דהמרדי או בטעם דריכוךמאי מהנו שישים.

ומכח קושיא זו נקטו הפט"ג ורע"א שלא היקל הרמ"א [הנ"ל] כישיש שישים בכשר כנוגד הדם אלא ע"י הרחה ומליחה שנית. [ועין להלן סעיף ב מה שיתבאר בוה]. ולבושים שרד [אות קח-קט] וכן החותות דעתה [חדושים ס"ק יד], כתבו דיל' דהרמ"א נקט לעיקר בשיטת הסמן¹⁹ שהחשש הוא רק מהמת דם בעין שעול לhalbול לבשר ולא בשיטות האחרות, ונקט כן אף לכולא, אכן היתר כישיש שישים אף בלי מליחה שנית, אך במקומות הפסד מרווחה סמך הרמ"א על כל שאר השיטות, שלא יאסור הבשר מהמת הדם שהוא על גביו.

ביצור מדריחין את הבשר

כתב הרמ"א דלכתחילה יזהר לשירות את הבשר בחצי שעה ונום להדריחו הייטב במי השရיה. אבל אם לא שראו רק הדריחו הייטב טני ליה.

וכתיב הפט"ג דהינו שאם לא שרה את הבשר וכבר הדריחו הייטב א"צ לחזור ולשרותו אף אם עדין לא מלאה.²⁰ ועיין בדברי רע"א [אות ט על הפט"ג ס"ק יד] שפקפק על הפט"ג, דיל' שאם עדין לא מלאה ישרה את הבשר עכשו ורק אם כבר מלאה הקלו. וכתיב החכמת אדם [כלל ל ס"ג] שלצורך גדול אם אין לו פנאי לשירותו חצי שעה, ידריחו הייטב במים וישפשו הייטב ויהזר וידיה במים שונים עד שישארו המים צוללים ללא מראות דם. וע"ע חוות דעת [חדושים ס"ק א] שכתיב על עיקר חיזוב הרחת הבשר נדרש לדרייך להדריח עד שישאר המים בלי מראות דם.²¹

ש"ד ס"ק ג

כתב הפט"ג שודוקא אם נחתך בסכין חיישון דיויצא דם ע"י דוחקא דסכינה, ולא ע"י דבר אחר. והפרוי חדש נחלק וסובר דבכל אופן שהחרך מהבשר בין בסכין ובין ביד יוציא דם. ועיין פתחי תשובה [ס"ק ג] שכתיב בשם חוות דעת [ס"ק ג] דנראה שם אכל חתול קצת מהחטיפה א"צ להדריח מקום האכילה, אך הנה זאת החוויד בצע"ע. והיד יהודה [בפי] הקוצר ס"ק ג] כתיב דנסיכה בשניים הוא כחיתוך בסכין.

↔ ביאורים והערות ↔

האה הרואה כתיב רק בתורת עצה טובה, וכמכוואר לעיל בהערה הנ"ל.

17. דהא כתיבו הפסיקים דכל היכי דמקלין במקומות הפסד מרווחה ה"ז משום דנקטינן לעיקר כדיעות האחרות, אלא דכאשר אין הפסד מרווה מחמירין כדעה האוסרת.

18. וכתיב בדורכי תשובה [ס"ק כב] בשם שו"ת דברי מלכיאל [ח"ג סוף סי' נב] דמה שהקלו הרמ"א והפט"ג שם הדריחו הייטב א"צ לשירותו היינו כשבচה לשירות או בשאי"א לו לשירות, אבל אם במיד ביטל את השရיה ועדין לא מלאה צרייך לשירותו עכשו, דאל"כ ביטلت את המנהג לשירות.

19. **תוספת עיון:**

קנין הלכה

מראei מקומות

ט"ז ס"ק ו, ש"ד ס"ק ט

דיןبشر שנשתהה בשתיתו מעת לעת יבואר בע"ה להלן [סעיף טו].

ש"ד ס"ק י

כתב הש"ך שבשר שנכבר מעת לעת בכלי שבלוּ בו איסור אינו נאסר בדיעבד, משום שאחריו מעת לעת נפוג הכלוע בכלוֹ. ועיין פר"ח [ס"י קה ס"ק א] שכותב دمشق"ל שהאוכל הנכבר בכלי אסור, שהרי דין כבוש חל בסוף המעטה לעת, והבלוע נפוג רק אחרי המעטה לעת, ולכן אם תיקף אחריו בליית האיסור נתן את האוכל בכלי עם המים ושחה בתוכו מעת לעת, נאסר האוכל.

הפרשהبشر מלא קרת

הרמ"א מצין לסת' סח [סעיף יא], שם עוסק השו"ע בדין מליגת העופות [נתינתם בחמיין כדי להקל על הסרת הנזונות], וכותב השו"ע שלכתהילה לא מelog בכלי שני שהיד סולדת בו, אך בדיעבד אם מלוג ה"ז מותר, והרמ"א כתוב דלבוד אורחים או בערב שבת מותר לelog בכלי שני שהיד סולדת בו, אך טוב להזכיר לבתיחה שהיא כל' שני שאין היד סולדת בו.

יסוד הדין בו הוא,ราม נתן את הבשר בכ"ר שהיד סולדת בו, ה"ז מבשל את הבשר וויצא הדם אל המים וחזר ונבלע בבשר, וכיון שהדם נבלע ע"י בישול אין הוא יוצאה ע"י מליחת, נמצא הבשר בלוע מודם שנחבשל ויש בו איסור מדרבן לפי הרבה פוסקים כմבוואר לעיל בהחילה הסימן, אך בשנותן את הבשר בכלי שני אף אם היד סולדת בו, כל' שני אינו מבשל, ואף להסוברים שכלי שני מפליט ומבליע מ"מ המליחת או הצליה יפליטו את הדם, [כ"כ הב"י בשם תשובה רבינו שמישון בן אברהם המובאת בשוו"ת הרשב"א סי' תחתן].

הדרה קמייתא בשעה שהבשר קרוש [קפו]

כתב הפמ"ג [ש"ד ס"ק יא] שלכתהילה אין להריך את הבשר בעודו קרוש, דלפי הטעם של ריכוך הבשר לא מהニア הריכה לבשר בעודו קרוש [וכבר כתוב כן הרגמ"ר על הש"ד ס"ק יא, דפסות דין ההריכה מרכבת בעוד הבשר קרוש], אמן בדיעבד אם הריך בעודו קרוש ואח"כ נפשר הבשר ומלהו כתוב הפמ"ג דרמאנין, דאנן סמכין בעיקר על הטעם של המרדכי שהטעם להריכה הוא כדי שלא יתמלא המלח ברם, ולזה מועילה ההדרה גם בעודו קרוש להסיר את הדם שעיל פניו הבשר. אמן החותם דעת [ס"ק ה] כתוב דלא מהニア ההדרה בעודו קרוש גם להסיר את הדם שעיל גביו, יצין לאו"ה [כלל א דין ג] שכותב כן, וכותב החו"ד רוח מעכב גם בדיעבד, וכן כתוב היד יהודה בפירוש הקוצר [אות טו].

↔ ביאורים והערות ↔

ובספר יד יהודה [ס"ק ז] הביא שמקור הדברים בדברי רביינו יונה המוביאים ברשב"א ובר"ז [פ"ק דחולין] וגם ביראים [מצווה קמו], משמע שהדרה ראשונה והדרה אחרת שווים, אך היד יהודה כתוב לדאן לא קי"ל hei, דזה אינו שייך אלא בהחלפת המים כמה פעמים. ובספר או"ז מכואר דסגי להדרה במי השရיה, אף שנשארת לחולחת מים שיש בה מעט דם, דם זה אינו נחשב דם בעין לאסור את הבשר וגם המלח לא יתמלא ממנו. ורק בהדרה אחרת צריך להדרה עד שלא ישאר מראית דם דאל"כ יאכל איסור. וכן הוא ברמב"ם [פ"ו מאכ"א ה"] שכותב מדrich את הבשר תחילת ואח"כ מולחו ואח"כ מדיחו יפה יפה, ובobaoar בדבריו חילוק בין ההדרה קמייתא להדרה בתריינטא. [אמנם אם יש מקום שבו נוצר הדם כפי שמצוין ברגלי העופות כתוב היד יהודה צריך להדרה שם היטיב, וכן אם יש הרבה דם במים צריך להדריחו במים אחרים].

קנין הלכה

מראei מקומות

מלחיח בבשר קרוש

כתב הש"ך [ס"ק יא] שאין מליחה מועילה בבשר קרוש, ואם מליח את הבשר קודם שנקרש ובתווך שיעור זמן המליחה נקרש כתוב הש"ך בשם הרש"ל דטוב למלוחו פעמי' אחר מליח אחר ולהשוותו שיעור זמן מליחה, ואם לא מליחו במליח אחר אלא השאיר עליו את המליח הראשון ושהה שיעור מליחה אחר שנפער וכבר נתבשל, מותר בדיעד. וכותב הפט"ג דהטעם שצורך שיעור מליחה אחר שנקרש הוא משום דנטכטלה רתיחה ראשונה, וכ"כ החוו"ד בחידושים [ס"ק י' לדינא], אף בדיעד אין מצטרפין לשיעור מליחה.

והפר"ח כתוב שמצטרפין את שיעור הזמן שהה הבשר במליח קודם שנקרש לזמן שישחה אחר שנפער, וא"ג להמתין שיעור מליחה אחר שנפער [והביאו בהגנת רע"א על הפט"ג], והחכמה אדם [כלל ל ס"י ה] כתוב כהפר"ח שבדיעד מצטרפים את שיעור השהייה.

ובהגחות הדוגמ"ר [על הש"ך ס"ק ג] כתוב שאם מליח את הבשר בעודו קרוש ושהה שיעור מליחה, יש לחוש לטסות נקי הפליטה אם שהה יב שעotta או שהדריוו היטב. ומובואר בדבריו דעת"פ לחומרא חשש שהמליחה בעודו קרוש פולטה מעט, דאם היה סובר שאין המליחה פועלת כלל בעודו קרוש והוא לא נמליח, א"כ אין נסתרמן בו נקי הפליטה גם אם ידיחנו או ישחה יב שעotta.

מלח בשר שהופسر ונמצא בו חלק קרוש

עיין פת"ש [אות ו] בדין בשר שנפער ומלווח ואח"כ נמצא שיש בתוכו מקום שלא ניתן והוא קרוש שנחלקו בזה האחוריים, רבספר לויין חן כתוב שאין לבשר זה תקנה במליחה כיון שהמבחן החיצוני שהיה נפשר כבר נפלט הדם, ובשו"ת הר הכרמל נחלק על סברוא ז. ועיי"ש בפת"ש שציין גם לש"ת גבעת שאל שכתב לחוש לסברא דנסתרמן נקי הפליטה, ולכן כתוב שאם ידיחנו מעט מהתニア מליחה.

והחוות דעתה [ס"ק ה] כתוב להתחזק את המקום הקירוש ולמלוחו בפני עצמו [אחרי שהוא נפשר] ולא עם הבשר الآخر. והוסיפה דיויתר טוב לצילתו, כיון שאפשר שהחלק מהבשר הסמוך למקום הקירוש היה גם הוא קרוש ונפשר מעט מעט, ואולי לא שהה שיעור מליחה, ולכן טוב לצילותו.

סעיף ב

בענין בשר שנמלח בליurd הדרחה קמיהה הביא השו"ע בסתמא את דעת הפוקדים המתירים למלוח את הבשר שניית, אחרי שסיר ממנה את המליח הראשון אשר הוא בלוע מדם, ואת דעת האסורים [הסתמ"ק] הביא בהוראת יש אומרים.²⁰ וכותב הפט"ג דמשמע שהשוו"ע מתייר זאת, וחוזר בו ממש"כ בב"י להתייר רק בהפסד מרווחה, והרמ"א כתוב שנוהגים כהאוסרים, ורק במקום הפסד מרובה התיר, וכותב הפט"ג דה"ה בערב שבת.

מלח מעט - בדברי הפט"ג סק"ח

בשר שנמלח בליurd הדרחה קמיהה אך לא נמליח היטב רק כמליחת צלי, כתוב הרמ"א שגם בו נהגו לאסור לחוש שהמליח מבלייע את הדם שע"ג הבשר.

ועיין ט"ז [ס"ק ח] שהביא מהאו"ה ב' טעמיים לאיסור זה:

↔ ביאורים והערות ↔

20. וראה לעיל [סעיף א] בנידון פסק הרמ"א בטעם הדרחה קמיהה שאבאננו מחילוקת האחוריים בכיוור פסקי הרמ"א, דיש שנקטו שהרמ"א

קגין הלכה

מראei מקומות

- א. אין אנו בקיאין לידע מה היא מליחה מרובה המורתיה את הבשר.
- ב. גם מלחת צלי פולטת כל דחו וא"א שלא יפלט קצת ויחזרו ויבלע. הטעם ה'צ"ע, שהרי הרמ"א עוסק בחשש של הסמ"ק בעניין הבלעת הדם שע"ג החтика, ולא בחשש פליטה. עיין חוות דעת [ס"ק ו] שכותב דאכן האו"ה אינו עוסק בחששו של הסמ"ק, אלא בברש שהודח היטב אך נמלח מליחה מועטה והונה בכלי שאין מנוקב, והט"ז למד מדרביו לחוש במליחה מועטה להבלעת הדם בעין שע"ג הבשר.²¹

לאלוות אחריו שנמלח בלי הדחה ראשונה

לגביו בשר שנמלח בלי הדחה ראשונה ובאו לצלתו מצינו בפסקים כמה חילוקי דין:

- א. נמלח מליחה גמורה ושחה שיעור מליחה הביא הט"ז [ס"ק ז] את דברי היש"ש [פ"ב ס"י יח] והتورה חמתת [כל הס"י א] שאסור אף לצלי, מהמת שיטת הסמ"ק, [ופשוט שבמקום הפסד מרובה שהיקל הרמ"א אף לבשל כ"ש שמותר לצלי].
- ב. נמלח מליחה גמורה ולא שהה שיעור מליחה הביא הש"ך [ס"ק יג] את דברי הדר"ם והתו"ח והרמ"א [ס"י עו ס"ב] שהתריר לצלי, והש"ך הסכים לרמ"א, וכן נקט רע"א [אות ח] ודלא כהמחרש"ל והב"ח שאסרו לצלי. [ומנהנת יעקב [כל' ה אות ה] והתפארות למשה מובא בפתח"ש (פ"ק ז) נקטו שם הרמ"א (בפס' עו ס"ב) לא היקל אף לצלי אלא בתורתו לטיבותא, ולא באופן שנמלח מליחה גמורה]²² ועוד יהודה נקט בהש"ך.
- ג. נמלח מליחה מועטה כמליחת צלי ושחה שיעור מליחה, האריך הפמ"ג [ש"ד ס"ק יג] לדין זה, האם לפיה הש"ך ידה מותר לצלי כיוון שהמליחה מועטה והבשר אינו רותח, או דכיוון שאין אנו בקיאין יש להחמיר. והחוות דעת [ס"ק ז]

ביאורים והערות

נקט שעייר טעם ההדרחה כהמודדי שלא יתמלא המלח בדם, אלא דלא במקומות הפסד מרובה החמייר כהסמ"ק, ויש שנקטו [חו"ד, לבושי שרוד] שהרמ"א פסק כהסמ"ק אף לקולא, אלא במקומות הפ"מ היקל כשר השיטות.

ובעיקר טעם החולקים על הסמ"ק שלא חשו להבלעת הדם שע"ג הבשר, כתוב הפמ"ג [מ"ז ס"ק ז] ב' דרכיהם:

- א] אפשר דס"ל שדם של גבי הבשר נחשב כדם פליטה ולא כדם בעין [וכדוחין בס"י עו (בש"ך ס"ק ט) דמקלין כן כדי עבר בנצליה הבשר בלי הדחה קמייתא, ולא חשיב כדם בעין ממש], ולכן נאמרות בו הסברות להקל במליחה כגן איידי דטריד למיפלט לא בעלע.
- ב] הבה"ח [דר"ה ואם מלח] והמנחת יעקב [כלל ה' דין א] כתבו דמלח אינו מבלייע גם דם בעין, שדרך המלח להפליט הדם ולא להבליעו, וגם אינו נבלע מעצמו בבשר, דrik בדם פליטה מצינו סברא זו כיוון שהוא לח, ולא בדם בעין דמסתמא נתיביש.
21. עיין רע"א [אות ז] שהקשה דוגם בשאר ברשות השוהד כראוי ונמלח מליחה מועטה ניחוש שהמלח פולט קצת וחוזר וմבליע, כיון שאין כאן פליטה בשפע שחמנע את הבלעת הדם בחזרה לחтика. ולפי דברי החוו"ד אפשר שהאו"ה חשש רק בכלי שאין מנוקב ולא במליחה בכלי מנוקב, אף שהיא מליחה מועטה.

וע"ע פמ"ג [מ"ז ס"ק ח] שהקשה על הט"ז דבpsi צא [ס"ה] איירי הרמ"א בכר גוזלא שנפל לכחותה, והוא מאכל שמעורב בו מלח וחלב, וחשו רק להא דין אנו בקיאין בין מליחה מועטה למליחה מרובה, ולא חשו להבלעה של חלב בבשר. וכותב הפמ"ג דצ"ל שחשו של הט"ז הוא רק לגבי דם ולא לגבי חלב או שאר איסורים.

22. עיין הגהת רע"א [אות ח] שכותב דלקאותה בנמלח מליחה גמורה [בלי הדחה ראשונה] ולא שהה במלחו שיעור מליחה אין להתריר למולחו שניית ולבשלו אף במקומות הפסד מרובה, שהרי דעת הט"ז [להלן ס"ק טו] שבעל מקום שמותר לצלי אין להתריר למולחו שניית ולבשל מהמת הפסד מרובה, שהרי אינו מספיד את כל הבשר דרשאי לצלותו, וא"כ ה"ג מתוך שהרמ"א [ס"י עו ס"ב] כתוב דכנמלח بلا שהה שרי לצלי א"כ לא יהיה יותר לבשל. ודוקא בנמלח ושזה שיעור מליחה שבזה גם הרמ"א אסור אף לצלי, בזה שרין בהפסד מרובה.

אמנם לפי הש"ך [להלן ס"ק כא] החולק על הט"ז [הנ"ל] וסובר דמותר לבשל במקומות הפסד מרובה אף דשתי לצלי, ה"ג היה מותר בנמלח ולא שהה שיעור מליחה לבשל במקומות הפ"מ.

קנין הלכה

מראei מקומות

החמיר בזה בפתרונות מהטעם הנ"ל דאין אנו בקיון.

ד. בתרתי לטיבותא, נמלח מלהה מועטה ולא שתה שייעור מליחת הסכימו האחוריים להטור צל.

הרמ"א כתוב שני מקרים שבהם לא נעשתה הדרחה גמורה ואפ"ה היקל:

הדריך את הבשר הדרחה מועטה ומלוח, בಡיעבר מהニア הדרחה זו. ונחלקו הפסוקים בバイור דברי הרמ"א:

א] הש"ך [ס"ק יד] והט"ז [ס"ק י] פירשו שהרמ"א היקל אף בלי הדרחה ומלהה שנייה. וכתבו שלען דיעבר סמך על השיטות שטעם הדרחה הוא מושם הדם שע"ג הבשר [מרדי כי וממ"ק] ולזה מהニア הדרחה מועטה. גם החוו"ד נקט בין בדעת הרמ"א ובין כתוב הלבושי שרד [אות קח קט], וכמשמעותו התורת חטאה [כלל טו דין א], וכן כתוב לדינה החכמה אדם [כלל ל"ב ס"א].

ב] אמונה המנחה יעקב והתפארת למשה והפמ"ג [מ"ז ס"ק י] ורעד"א [אות א ואות ט*] כתבו שיש לפרש ברמ"א רכוונו שידחינו מהמלח וימלחנו שנית.²³ והיינו דלפי הסוברים שטעם הדרחה מושם הדם שע"ג הבשר מהニア הדרחה מועטה, ולפי הסוברים שטעם הדרחה משום ריכוךبشر, הדרחה מועטה אין בה ריכוך והוא כאלו לא נמלח, ותוועל עכשו הדרחה גמורה ומלהה שנית.

ב. בשר שלא הודה כלל וששים בוגר הדם בעין שע"ג הבשר, כתוב הרמ"א דיעבר שרי.

גם בדיון זה נחלקו האחוריים בהבנת דברי הרמ"א:

א] הש"ך והט"ז והחו"ד נקטו שהרמ"א מיקל אף בלי מלהה שנית, וב"כ הלבושי שרד, וכן משמע בתורת חטאה.

ב] המנחה יעקב והתפארת למשה והפמ"ג [מ"ז ס"ק י] ורעד"א [אות א ואות ט*] כתבו דבעין מלהה שנית.

להלפת: כתוב הפמ"ג [מ"ז ס"ק י] דבעין מלהה שנית, והכיאו גם החרות דעתה [חדושים ס"ק יד] וכותב דכן עיקר, וכן נקט רעד"א, ובמקרה שכבר נתבשר כתוב רעד"א [אות ט*] דנראה לאסור לחוש לטעם ריכוך, אך במקום הפסד מרובה הניה בצ"ע אם נסמרק בדיעבר על הסוברים דעתם הדרחה אין משום ריכוך. והחכמתה אדם [כלל ל"ב ס"א] כתוב דמייקר הדין א"צ מלהה שנית, אך מהיות טוב יחוש לטעם ריכוך וייזור וישראל את הבשר וימלחנו. גם בחירות דעתה [חדושים ס"ק יד] משמע שהיקל בלי מלהה שנית.

קליטת הבשר בשיש שיטים

כתב הייש"ש [פרק ב סי' יח] והברתי ופלתי וגם כשהיקל הרמ"א בשיחסים מ"מ בעין קליפה, וב"כ רעד"א [אות י] והביה מאה. אמונה מסתימת דברי הרמ"א והחו"ח משמע שא"צ קליפה, וגם הש"ך והט"ז והפמ"ג והחכמתה אדם [כלל טו דין א] לא הכיאו כלל חוב לקלוף. וע"ע בחירות דעתה [ביאורים ס"ק א] שהקשה למה לא בעין קליפה, והאריך לבאר שהוכנות המלח להבליע דם שונה משאר דיני הבלעה והפלטה, ולכן א"צ קליפה.

בשר שנמלח בלי הדרחה ראשונה יחד עם החרות שהודחו ונמלחו - ט"ז ס"ק יא

כתב הרמ"א שם חתיכת בשר שלא הדרחה נמלחה עם שאר החרות שהודחו אין הן נאסרות, ומקורו בספר איסור והותר. ועיין ט"ז [ס"ק יא] שכחוב הטעם משום שאמרין לבי החריות האחרות כבול羞 כד פולטו ונם דם מישתק שרייך, כיון שהוא דם

קניז הלכה

מראוי מקומות

שנמלח ואסור רק מדרכנן.

ועיין פמ"ג [מ"ז ס"ק יא] שכותב דכוונת הטע"ז כמו שכותב הש"ך [ס"ק טו] שלגביו החthicות האחרות חשבנן לדם זה שוב עליהן כדם פליטה ולגביו אמרין כבוליעו רק פולטו, והוסיף הפמ"ג דזה משום שהדם נתלהה ונעשה צלול קודם באו לאחרות, لكن אמרין בזה אידי דעתיך למייפלט לא בלו' ובכוביעו רק פולטו.

סעיף ג

גמ' דף קיג. רוב דימי מליח לייה במילאה גלגולנית ומונפץ לייה.

הראשונים נחלקו בכיאור הגמ':

א. רשי' והרא' שנקטו דמליח רק עדיף שהוא נטם בשעת המלחילה, ובאשר באים לעשות הדחה אחרונה אין צורך לנפצו ולהסתירו, רוב דימי קמ"ל שוגם במליח גם אפשר למלאה בתנאי שנפצו אחר המלחילה.

ב. הרמב"ם [פ"ז הי"א] נקט שמליח גם עדיף, ואין למלאה במליח רק שהוא נבלע בבשר ואין מפלט.
ג. הרישב"א [חוות הבית הארוך בית ג' שער ג' דף עב] הביא את דעת הראב"ר והסכים עמו, שמצד עצם המלחילה מליח רק וגם שוויי, אך כיון שצורך להסרת המלח לפני הדחה אחרונה, [שלא' עשה המלח את הדברים כמו ציר ויבליעו דם בבשר], לכן עדיף מליח גם שקל לנפצו מהבשר, משא"ב רק צורך שפושוף הימב כדי להסתירו.

לחלבת: הפסוקים נקבעו דלכתחילה לא ימליח במליח רק כקמה ולא במליח גם ביותר, אך כשאון לו מליח אחר רשיי למלאה גם במליח רק.

עוד כתוב הש"ך [ס"ק ז] שבודיעיך אם כבר מליח במליח רק ה"ז מותר, ופירש הפמ"ג דקמ"ל שאין מטריחין אותו למלאה שנית במליח ביןוני.

הנich בשר שלא הודה על שולחן שיש על גביו קצת מליח

עיין ט"ז [ס"ק יב] שהביא בשם הריש"ל שאין להניח את הבשר ע"ג שולחן שאין מיוחד לבשר, שלא וזה שם קצת מליח ויבלייע בבשר. וכתבו הפמ"ג [מ"ז ס"ק יב] והחוות דעתה [ס"ק ח] שבודיעיך אם נקבע קצת מליח בבשר אין לאסור, משום שיש שישים בבשר כנגד מה שנבלע בו מן הדם. וכותב רע"א [בנהגו על החוו"ד] שנראה שבמקורה זה יצטרכ' קליפה במקומות המלח, ואף לפיו החוו"ד [ס"ק א] שלא הצורך קליפה ממש שטבע המלח להוליך את הדם בכל החthicה, הכא חמיר טפי כיון שיש רק מעט מליח, [וכמו במליח מצד אחד שאין אלו יודעים מאיוה עובי של הבשר נפלט הדם, כן הכא אין אלו יודעים עד אייה עובי נבלע הדם], ומ"ט בקייפה שניי [דאף אם נסתפק אול' נבלע יותר מ"ט הכל בכלל הספק ויש כאן ביטול ברוב].

כתב הורכי תשובה [ס"ק עח] בשם הכהן"ג ראמ"ב בא למלאה במליח רק צורך לדرك שמדוברים של הדחה הראויינה יטפטו היטב, שאלא"ב ימס המלח ולא יפעל את פעולתו.

עוד כתוב הורכ"ת [ס"ק עז] בשם אחראונים, שאין למלאה במליח לח שוה גרווע מליח רק.

קנין הלכה

מראei מקומות

סעיף ד'

בגמ' דף קיג. איתא דין הבשר יוצא מידי דמו אלא א"כ מולחו יפה. ובגמ' מנהות [דף כא]. איתא לענין הא דהאימורים הנקטרים ע"ג המובה מעוניים מליחת, כיצד הוא עושה מביא את האבר ונוטן עליו מליח וחוור והופכו ונוטן עליו מליח ומעלתו, אמר אבי וכן לקדירה, ופירושי ותוס' [ד"ה וכן] שהכוונה דגס מליחת בשרד להכשו מהדרם שבו כדי שיכל לבשלו בקדירה נעשה ג"כ באופן הנ"ל, וא"צ למולחו יותר. [ועי"ש בתום' שהביאו דרבינו גרשום ור' ח' גרסו וכן לצלוי].
וע"ע תומ' [מנהות דף כא. ד"ה דס] שר"ת רדקך מהגמ' שליחת לקידרה די לה בזה שונות מליח באופן שאיןו נאכל מלחמת מליחו, וא"צ יותר מזוה.

ונחלקו הראשונים אם מליחת זו צריכה להיות משני צדי הבשר או דסגי מליחת מצד אחד:
א. הרשב"א [תורת הבית הקוצר בית ג' שער ג' דף עא]. כתוב למצוחה מן המובהר למולחו משני הצדדים, אך בדיעבד די אם מליחו יפה מצד אחד עד שאיןו ראוי לאכילה במולחו.
הרא"ע. [פ"ח חולין סי' מג מד] כתוב צריכים למולחו עד שלא ישאר בו מקום בלי מליח, ואווזים ותרנגולים צריכים למולוח גם מבפנים.
ומבוואר צריך למולוח משני צדדים.²⁴
ועיין ד"מ [ס"ק ו] שהביא בשם האו"ה [כלל ז דין ה] שאם לא מליחו משני צדדים ונתבשל ה"ז אסור דעתך.²⁵

להלכה: כתוב השו"ע שבדייעבד אם לא מליח משני צדדים אינו מעכבר, והרמ"א הביא דיש אוסרים וכותב דין המנהג לאסור אף בדיעבד אם לא לצורך. וכותב הט"ז [ס"ק יד] שהכוונה למקום הפסד מרובה, וכן מבואר בד"מ [סוף אות ז] שבמקום הפסד מרובה או לכבוד שבת יש לסגור על המתירים.

ומבוואר בשו"ע שגם במליחת עופות מהני בדיעבד אם מליח רק מבחוץ או רק מבפנים.

מלח משני הצדדים אך לא בימה בלבד מוקוף

כתבו הט"ז [ס"ק יד] והש"ך [ס"ק כ] שמדובר האו"ה [כלל א דין ז] מבוואר, דאם מליח משני הצדדים אך נשארו מקומות בלי מליח ה"ז מותר בדיעבד אף שלא במקום הפסד מרובה. [אמנם מיריו שגם מקומות אלו מן הבשר שלא נתקסו במליח אין נאכלים מחמת המלח שבצדדים, כן משמע מדבריו האו"ה].²⁶
והפ"ג [ש"ד סוף ס"ק ב] הביא שמהתורת חמאת מבואר שלא היקל אלא במקומות הפסד מרובה.

24. מדבריו הטור מבואר שנקט שהרא"ש חולק על הרשב"א, ולכאורה נקט שהרא"ש סבר שליחת מב' צדדים מעכבה בדיעבד, והב"י כתוב דייל דלא פליגי, דייל שהרא"ש כתוב דבריו לכתילה ולא לעיכובא, אמןם באו"ה מבואר בשם כמה חכמי אשכנז שליחת משני צדדים מעכבת.

25. ומה שהביא הד"מ בთילה מהאו"ה דין מליחת מב' צדדים מעכבת, עיין בחידושי הגהות שכותב דהכוונה למקורה שליח משני צדדים רק לא כיסה במלח בכל מקום, שבזה כתוב האו"ה [כלל א דין ז] שאיןו מעכבר, אך אם לא מליח מב' צדדים כתוב האו"ה [כלל ז דין ה] דאסור אף בדיעבד.

26. וכן מבואר בפתח [ס"ק י] בשם החמודי דניאל.

קנין הלכה

מראei מקומות

והחותות דעת בחדושים [ס"ק כ] כתוב כהט"ז והש"ך וכן כתוב היד יהודה [ס"ק כא].²⁷

מלחית עופות

כתבו הרא"ש [פ"ח דחולין ס"י מ"ד] והר"ן [דף מב. ד"ה ואין הבשר] שגם בעופות בעין מליחה שני צדרים דהיינו מבנים ומבוזין.²⁸

וכתיב הפט"ג [מ"ז ס"ק טז] בשם ספר בית לחים יהודה שלכתיה רואיו לבקש את העוף לשנים משום שקשה להכניס מליח לכל מקום בחלל העוף.

אם מליח את העוף רק מבוזין או רק מבנים נפק בש"ע דהוי במליחה מצד אחר ובשר בריעבר, ולהרמ"א כאשר בהפסד מרובה.²⁹

וכתיב הפרי חדש, [הובא בפט"ג ס"ק יג] דפשוט דמה שאמרו שעוף שנמלח מבוזין ה"ז במליחה מצד אחד [ומהני להיש"ע בדיעבד ולהרמ"א במקום הפסder מרובה] היינו בשממלח מבוזין מכל הצדדים, אך אם מליח מבוזין רק מצד אחד, אין הצד השני פולט כלום משום שהחלל של העוף מפסיק.³⁰

כתב הפט"ג [מ"ז ס"ק יג] בשם הבית הילל שאם קודם המליחה הופרד העור מע"ג הבשר ע"י גפיקה ויש חلل ביןיהם אין המליחה

ביאורים והערות

27. אמנים אם מליח רק מצד אחד וגם צד זה לא נמליח בכל מקום, כתוב היד יהודה, [שם] דאסטר אף דיעבד.

28. הרשב"א בתורת הבית הקוצר [שם] לא צריך בעופות מליחה מבפנים אף לכתיה, אך השו"ע פסק כהרא"ש ור"ן ועוד ראשונים שהצריכו זאת לכל הפחות לכתיה.

29. וכתיב היד יהודה דפשוט שאם מליח את העוף רק מבפנים אין מליחה זו מועילה לכנגפים ולכרעעים, ורק למוקמות שהם כנגד החלל מקרין מליחה זו במליחה מצד אחד.

30. וכתיב הפט"ג [מ"ז ס"ק טז]adam לא עברו יב שעת מהמליחה וגם לא הורח הבשר אחורי המליחה שלא נסתמו נקי הפליטה, אפשר למולoch עצשו את העוף, אך אם עברו יב שעת או שהודח ה"ז אסור. [וכוונתו לומר דאף לפ"ט (ס"ק טז) שהיקל במליחה מצד אחד לחזור ולמלוחו אף שהודח, בנידון זה של הפר"ח אין להקל, דהתם היקל הטע"ז בגל צירוף שיטת הרשב"א והשו"ע דמליחה מצד אחד מועילה, אך בנידון הפר"ח לכ"ו אין כאן מליחה אף מצד אחד].

31. **תוספת עין:**

אם מליח את העוף קודם שהוציאו ממנה את האיברים הפנימיים כתבו הפט"ג [מ"ז ס"ק יג] והחותות דעת [חדושים ס"ק יח] שמועליה המליחה לגוף העוף ואניינה מועילה לאיברים הפנימיים, וכיולו להוציאו ויינגן בכל אחד כדינו [הלב קורעו ומוציא את דמו, הכבד צולחו]. הוא לנו כ"ט עמי לקליט פטיג' פטיג' שטיג' זיין מלילה מושלה ולילין ממעה גלום לתם מילגה צטול מה פליס ומיטען דמאנע לדגי.

עוד הוסיף הדגם"ר לחוש בזה חשש נוסף,adam לא פתח את העוף נמצאו שלא הריח את העוף מבענין, ולפי הסמ"ק דם שע"ג החטיכה נידון כדין בעין ואין המליחה של העוף פולטהו, ונמצא שאם יבשל עתה את העוף יבשלנו עם הדם זהה.

והוסיף הדגם"ר דמ"מ אין בצирור זה החשש של הסמ"ק [שהובא בסעיף ב] במליחה בלבד הדרה מבלייע את הדם בבשרותו לא מהニアליה מליחה שנייה, דהכא לא הונח מליח ע"ג הדם הזה שבתוכו העוף, ובכח"ג לא אמרין שהדם הזה נבלע בבשר, דנהי שהבשר כרותח מחמת המליחה מ"מ אין דם בעין נבלע ע"י רתיחה זו אלא כשייש על גביו מליח ממש, וכמבואר בש"ק [ס"ק קט], וכיון שהמליח לא הבלתיו בבשר תועליל לדם וזה הדחה ומיליחה מבפנים אם עדין לא עברו יב שעת מהמליחה הראשונה. [אמנים ראה להלן סעיף ה בהגחת דגם"ר על הש"ק (ס"ק כד) שכותב לכוארה שלא בדבריו דהכא, וסובור דכל שיש מליח מבוזין ה"ז מבלייע את הדם בעין שנמצא מצד השני של הבשר, והוא לא מהニアליה רתיחה].

קנין הלכה

מראei מקומות

הנעשית ע"ג העור מועילה לבשר כיוון שהחלל מפסיק. ואמנם הוחור העור למקומו כתוב בספר סלה למנהת יעקב כלל ג' דין ט] ראו מהניא המליחה גם לבשר. [גמ' הפמ"ג העתיק את דינו של הבית הל' הנ"ל באופן שהעור נשאר מופרד מהבשר]. אמן בספר מגדל עוז [של הייעב"ץ דיני מליחה אותן כה] כתוב לאסור בוה, רס"ל רהעור והבשר נחשבים כשני איברים שונים כיוון שהופרדו, והיד יהודה הניה זאת בצ"ע לדינה.

ביאור דברי הרמ"א במלח מצד אחד וערין לא נתבשל

כרוב הרמ"א שם עדין לא נתבשל אל יסמכ על המליחה שמלח מצד אחד להתייר לבשלו מעטה, אלא מלח מעטה את הבשר מצד השני ואו יבשלנו, ואם עברו יב שעות ווא"א למלה את הבשר מצד השני או ייצלה את הבשר ואל יבשלנו. עניין זה שאחריו יב שעות אי אפשר למלה את הבשר מצד השני טעון ביאור, דזמן זה של יב שעות נאמר אחרי המליחה שאו מסתירות פליטתה הרם, אבל בנ"ד שכא למלה את הצד השני שעדרין לא נמלח [דהא חישין שהמליחה הראשונה לא הועילה לצד הזה], א"כ המליחה השנייה גמורה והוא פולטהם דם וציר, ומה בכך שעברו יב שעות. אמן טעם הדבר נתבאר במהרא"י [בגהנות שעורי דורא והובא בר"מ וכט"ז ס"ק טו] שהחשש הוא מחלוקת הצד הראשון שבבר נמלח, ומהצד הזה עלול לבלוועם דם מצד השני הנמלח עתה מחדש, ואף שבעלמא לא חישין לוזה ומולחין כמה חתיכות יתר, הינו משומש דאיידי דעתך למייפלט לא בלווע, א"כ כבלוועם רק פולטו, אך כאן אין הצד הראשון טרוד לפולוט כיוון שעברו יב שעות ופסקה פליטתה הציר ולכון עלול הוא לבלווע, וגם לא תיאמר בו הסברא כבלוועם בין פולטו כיוון שפסקה פליטתו.³²

מלח מצד אחד ועברו יב שעות

בערך דין דאחר יב שעות נפסקת פליטת הציר, מבואר להלן [ס"י ע] שבמקום הפסד מרובה מקרים שעד כד שעות נמשכת פליטת הציר, ורק אחרי זה היא נפסקת. ונחקקו הט"ז והש"ך אם גם בណדון הרמ"א במלח מצד אחד וערין לא נתבשל מקרים במקומות הפסד מרובה עד כד שעות:

א. הט"ז [ס"ק טו] כתוב دقאנן אין להקל, דאן כאן הפסד מרובה שהרי מותר לצלותו. וכן כתוב המנהת יעקב [כלל טו ס"ק יב].

א. הש"ך [ס"ק כא] כתוב דאפשר להקל, ראם האדם מעוניין דוקא בכישול, ה"ז עברו הפסד מרובה אם נאסור עליו את הבישול ונתרד לו רק צלי.

ומורחתית דברי הרמ"א משמע כהט"ז,³³ שהרי הרמ"א קאי על מה שכותב קודם לכן דבמקום הפסד מרובה שרין, ועי"ז הוסיף דוקא בשכבר נתבשל מקרים בהפסד מרובה, אבל בלי נתבשל אין להקל למלה ולבשל אלא עד יב שעות, ומישמע דקאי על הפסד מרובה [והטעם ממשום דאפשר בצלוי ולא מיקרי הפסד מרובה].

הש"ך נרחק בלשון הרמ"א לפרשו דקאי על מקרה שאין הפ"מ, אך אם יהא הפ"מ יתרו לו למלה הצד השני ולבשל

ביאורים והערות

32. ועיין פמ"ג [ש"ד ס"ק כג] שהקשה דיש עצה למלה עתה את הבשר מצד השני ולהניחו כשההמלח למיטה, דבזה אין לחוש שהדם יפגע כלפי מעלה כדהזין בבשר שנפל לכלי שא"מ דאסרין רק מה שבתוכה הציר. [ועי"ש שכותב דכיוון שמאפעע כ"ק כלפי מעלה לכן בבשר הנעשה מצד אחד לא ידעין היכן לקלוף]. ועיין בהגהת יד אפרים שהביא עצה זו מהתפארה למשה רק כתוב שאין לעשות כן מחשש שהוא יתהפרק הבשר], וכן נקט למעשה היד אפרים שבמקום הפסד ימלח עכשו מצד השני ויתן הצד של המלח למיטה וייגיה שלא יתהפרק הבשר.

והחמודי דנייאל [ס"י מה] והיד יהודה [ס"ק כה] נקטו דאין עצה זו של הפמ"ג מועילה כלל למיליחת הבשר.

33. כך כתבו הפמ"ג [ש"ד ס"ק כא] ובהגהת הגרא"ב פרנקל בעל הברוך טעם.

קנין הלכה

מראei מקומות

עד כר שעות. וכתב הפמ"ג [ש"ד ס"ק כא] שדברי הש"ך משמע בתורת חטא.³⁴

מלחית ב' הצדדים או רק את הצד שלא נמלח

כתב הפמ"ג [מ"ז ס"ק טו] דלכאוורה היה נראה להחמיר בכך בא למלוח עכשו את הצד השני יملח גם את הצד הראשון, וראה להלן בסמוך לדברי רע"א את טעם הדבר, אך מלשונות הפוסקים משולח עתה רק את הצד שעדיין לא נמלח. וכן כתוב החווות דעת [חו"ד ס"ק כ] שמלוח רק את הצד השני. ובנהוגה רע"א תמה דמסתבר צורך למלוח עתה ב' צדדים, שהרי להחוושין שמלה מצד אחד לא מהニア, אין הכוונה שהם ממכימים שהמליה הוא מועילה לחזי עובי הבשר ורק לחזי השני לא הוועלה, דא"כ היה מותר להחוך מהבשר עד חזי עובי ואככלו, אלא סבורות היא דכאשר מולח מב' הצדדים מתגבר כה המלה ושולט בכל עובי הבשר, משא"כ במולח מצד אחד שאין המלה שלט אלא בשיעור מועט, לדוגמא עד עובי אצבע, [הפמ"ג [מ"ז ס"ק טו] נקט דאפשר שלא הוועלה אלא כ"ק], א"כ כשמולה עכשו מצד השני בלבד גם המלה הוא תפעל רק כשיעור זה ולא יהא עובי הבשר נמלח.³⁵

הודח הבשר תוך יב שעوت, מ"ז ס"ק טו

עיין ט"ז שהביא את דבריו הב"ח שכותב דהא דברב הרמ"א שמוועילה מליה לצד השני תוך יב שעות [משום שהצד הראשון עדין טרוד לפлот ולא יבלע דם] והוא דוקא אם לא הודה הבשר היטב מהמלח הראשון,adam הודה נסתמן נקי הפליטה כמבואר בט"ז. והט"ז חולק וסובר דכיון שהסבירו ההפליטה אינה מוסכמת לכל הדעות, וכן במקומות שיש צירוף נוקף אין מחמירין, והכא יש צירוף דהא לדעת הרשב"א והשו"ע מליה מצד אחד מהニア. וכתבו הפמ"ג [מ"ז ס"ק טו ד"ה אמנה] והחוות דעת [חו"ד ס"ק כ] דלהט"ז בעין שמלח עתה את שני הצדדים כדי שתהא פולטה ציר מכל החתיכה, ונאמר בזה ראוי דטריד לפлот לא בלע מהדם الآخر.

ביאור קושיות הט"ז ס"ק טו מדין הלחולות

בטי"ע [ס"א] מבואר שאין מחזיקן דם בבני מעיים, וכן נקטין שבחלחולת עצמה אין דם [אמנם יש בה ציר]. עוד אמרו הפוסקים שבשומן יש רק דם מועט ואינו מוחזק כ"כ בדם. ונחbare שם שאם יש שומן דבוק לחחלחולת מכחוז ומלה אותה רק מבפנים אין מליה זו מועילה לשומן הדבוק מבחוץ כיון שהחלחולות [שאין בה דם] מפסקת, ואם נתבשל ה"ז אסור אף בהפדר מרובה, ולא היי גנמלח מצד אחר.

אמנם אם מלח החלחולת מבפנים ועדין לא בשל את החלחולת והשומן, מהニア מעטה מליה לשומן אף אחרי יב שעות ואף אחרי כר שעות, משום שאין השומן מוחזק כ"כ בדם. [נראה הכוונה דמתוך כך שהדם מועט לא חיישין שהמליה מוהצד של

▶◀

ביאורים והערות

34. והיד יהודה [ס"ק כב] כתוב שאפשר שאין מחולקת בין הש"ך לט"ז לעניין מעשה, אלא דבאופן שאין לאדם כ"כ נפק"ם אם יאלל מאכלו מבושל או צליו יודה גם הש"ך לט"ז דכיון שאפשר בצליל אין זה הפסד מרובה, ובאופן שיש לו נפק"ם בזה והוא מעוניין דוקא בבישול, יודה הט"ז להש"ךadam מחייב אותו לצלות ה"ז הפסד מרובה.

עוד יש להזכיר מש"כ הדרכי תשוכה בשם העורך השלחן [סעיף כב], דכהיומ שאין אנו בקיין בשיעור צליית הבשר המתרת באכילה, ואנו צולמים את הבשר עד שמתקלקל ממנו הרבה, יודה הט"ז adam מחייב אותו לצלות ה"ז הפסד מרובה.

35. ובදעת הרמ"א שלא הצריך מליה שנית לצד שכבר סובר שהוא שעדין לא פסקה רתיחה הצד הראשון, שהרי עדין הוא פולט ציר עד יב שעות, ומצורפת המלה שצד השני לרתיחה הצד הראשון ומהニア לכל עובי הבשר. [משא"כ אם הוציא הבשר דמו מהמלח הראשון ונסתמן נקי הפליטה, יבואר להלן שבזה הצריכו הפמ"ג והחו"ד מליה מב' הצדדים].

קנין הלכה

מראei מקומות

השומן תבליע דם בחלהות].

וحتט³⁶ דימה את החתיכה שנמלחה מצד אחד לחלהות, שהרי גם כוה אין דם מצד שנמלח דומיא לחלהות, וגם הצד שלא נמלח אינו מוחזק כ"ב בדם [דהא להרש"א והשו"ע אין בו דם כלל, דהיינו סוברים שנמלחה מצד אחד מועילה], וא"כ יוכל למלוח את הצד השני אף אחר כר שעות, ולא נחש שהצד הראשון בולע דם מהצד השני כיון שאינו מוחזק כ"ב בדם.

והש"ך [בנkeh"כ] כתוב אכן זו קושيا, דכיון שאין דם בחלהות אמרין שנמלחה מבפנים לא הוועלה כלל לשומן שבחויז ולא הוי הר שומן כנמלח מצד אחד כלל. ועיין פמ"ג [מ"ז ס"ק טו ד"ה וכותב] שתמה על הנkeh"כ, דארבעה, מתוך שהמליחת לא הוועלה כלל לשומן קשה טפי קושיות הט"ז, דהא חיון דא"ה מהניא מליחה מהצד של השומן אף אחר כר שעות הוואיל ואין מוחזק כ"ב בדם, א"כ כ"ש שתועיל המליחה לבשר שנמלח מצד אחד, דה"ג הצד השני אינו מוחזק בדם.³⁶ ועיין הגהה רע"א שתירץ קושיות הט"ז, אכן לדמות בשר שנמלח מצד אחד לשומן הדבק לחלהות, דבשומן אכן יש רק מעט דם, אך בנמלח מצד אחד למאי דחיישין למחראי ולאו"ה שאין המליחה מועילה לכל עובי הבשר, חיישין שמא יש שם הרבה דם.

מליחת שומן מצד אחד

עי' פמ"ג [מ"ז ס"ק טו] שכטב שבשומן שאין מהוחר בבני מעיים ראוי לכתילה למולחו משני צדדים, ואם מלאו רק מצד אחד יכול למלוח את הצד השני אף אחריו ומropa. [ואם מליחת השומן רק מצד אחד וכבר נתבשל ה"ז מותר בריעבד אף בלי הפסד מרובה כיון שאינו מוחזק כ"ב בדם, כ"ב הפט"ג (ס"י עה ש"ד ס"ק ט), וגם רע"א (בסעוף דידן אות יא) כתוב שבידייעד מותר.

ולגביו שומן המוחר בבני מעיים כתוב הש"ך [ס"י עה ס"ק ז] שאף לכתילה רשאי למולחו מצד אחד ולבשלו, וא"צ לטrhoת ולהפרידו מהתבונ מעיים.

והיד יהודה [ס"י עה] כתוב שאין להקל בשומן יותר מאשר שארבשר.

סעיף ה

מקור הדין הוא בתשובה הרשב"א סי' רסה. וטעמו של הרשב"א הוא משום דם של שחמליחה מוציאה את כל הדם מהבשר, ומה שיצא ממנו בשחורת בסכין הוא מוחל ולא דם.

وعיין פמ"ג [מ"ז ס"ק טו] דוחה לא כהרא"ה בבריך הבית [בית ג שער ג דף עב]: שנקט שהמליחה אינה מוציאה את כל הדם, ואעפ"כ מותר ליתן את הבשר שנמלח בקדורה ולא אמרין שהבישול יוציא את הדם שנשאר וחוזר ויבליענו, משום שהדם שבתווך הבשר שכבר נעלם מתיביש בשעה שמתהילת האש לחמו.

עוד הביא הפט"ג שוגם לפ"י הרמב"ם [פ"ז ממ"ב"א ה"ז] נשאר דם אחר מליחה, ולכן הצריך לחלוות את הבשר במים ורותחים קודם הבישול, והובאה שיטותו בש"ע להלן [סעיף יט] בתור יש מי שאמור.

כתב החוו"ד [חידושים ס"ק כא] אף שאין צורך במלוחה את מקום החתק מ"מ צריך להדריכו, אמנם אם כבר עשה הדריכת בתרייתא אין צורך.

קנין הלכה

מראei מקומות

חטף מהבשר קודם ששחה שיעור מלילה

עיין ש"ד [ס"ק כג] שאם חטף מן הבשר בתוך כדי זמן המלילה צריך להדיח את מקום החתק ולמולחו, ובמקרה ברומ"א להלן [סעיף ב].

ובהגהות דגול מרביבה [תניינא] תמה למה מועילה הרחה ומלילה שנייה, נימא דכיון שהבשר רותח מכח המלח שעיל גביו, מיילא כשחתק ממנו ויצא דם חור ונבלע מכח הרתיחה ונאסר הבשר.

סעיף ב'

בגמ' לא התרפרש כמו זמן יש להשחות את הבשר במלה. והרשותם³⁷ הביאו את דברי הבה"ג שכחוב דשיעור מלילה בשיעור צליה, שהרי אמרו בגמ' דמלחו הוא כרותח דעתל, ואמרין דהמלחה מוציאה את הרם בשיעור הומן שהצליה מוציאתו. אמנם גם שיעור הומן של צליה בשער לא התבאה, ונחלקו בו הרשותם:

- א. הרמב"ז [דף קיב]. הבא בשם הנאנום ששיעור צליה הוא כשיעור הילוך מיל, וכן גם שיעור מלילה הוא כדי הילוך מיל, ולא פלוג רבנן בין חתיכת גROLAH לחתיכת קפונת.
- ב. בהגהות אשורי [ס"י מג] כתוב דכל חתיכת צERICA שיעור מן אחר, לפי גודלה ועובייה.

והרמב"ם כתוב דשיעור מלילה בשיעור הילוך מיל³⁸ וכן כתוב רשי" בספר האורה, הובא בראבי"ה, והרב"י הביאו. וברשותם החדשן [ס" עט] כתוב שהעולם נהנו להשחות את הבשר במלחו שיעור שעה, ומצא סמרק לשיעור זה בגמ' פחסים [דף נח]. שצלילת הפסח לא ארוכה יותר משעה.

להלבלה: כתוב בתה"ד ריש להקפיד על שיעור שעה, אולם לצורך שבת או אורחים יש להקל בשיעור מיל. והרמ"א מוסיף דה"ה דבדיעבד יש להקל בשיעור מיל.

הגדר של בדיעד

- א. הש"ד [ס"ק כו] כתוב דROADKA אם כבר נתבשל סמכין על שיעור מיל, אך אם עדין לא נתבשל ידיחנו וימלחנו מחדש.³⁹

↔ ביאורים והערות ↔

הוי כמלח מצד אחד. וכך נקט שאינו כן דהחלחולת מפסקת ולא הוינו כמלח מצד אחד, אולם בט"ז משמע להדריא שנקט שוגוף המציגות של החלחולות שאין בה דם, שמחובר בה שומן שיש בו מעט דם, דומה לבשר שנמלח מצד אחד אך אין בו דם והוא מחובר לצד האخر שיש בו מעט דם. וכך הקשה את קושיותו, ואין קושיותו נובעת מזה שהחלחולות נמלחה מבפנים.

37. תוס' [חולין דף קיב. ד"ה הנהנ] ראי"ש [שם סי' לג], רמב"ז [דף קיב].

38. ולא כתוב הרמב"ם שהוא נובע משיעור צליה.

39. וכותב הפט"ג [ש"ד ס"ק כו] דהמלחה חדש ממן, אדם די בשיעור מיל הרוי כבר נמלח, ואם אין די בשיעור זה א"כ עדין לא נגמרה פליטת הדם ולא נסתמו נקביו הפליטה, יוכל להדיח את הבשר ולהזoor ולמלחו כאמור בשווית משאת בניין שבשר יהודיה בתוקן שיעור המלילה יש לו תקנה למולחו מחדש. אולם הפט"ג שאינו למולחו עתה עם בשר אחר, משום שהליך צד שהמלחה כבר נסתימה עלול הבשר להיאסר מהבשר הנמלח עתה מחדש.

וכותב היד יהודה [פי' הקצר ס"ק מד] שבכל מקרה שהסיר את המלח קודם שנסתים זמן המלילה וצריך להדיחו ולמלחו מחדש, צריך שהמלחה השנייה תיארך לפחות זמן המלילה, ולכתחילה הוא שעה, ואין מצרףין את הזמן של המלילה הראשונה כיון שכבר נצטנן הבשר מרתייחת המלילה הראשונה. עיין לעיל [סעיף א] שהבאנו מחלוקת הש"ד [ס"ק יא] והפר"ח בשר שנמלח ובאמצע זמן המלילה נקרשה, שהש"ד הצריך שיעור מלילה חדש והפר"ח סובר שמצויפן השהיות.

קנין הלכה

מראei מקומות

בנהוגות דגלו מרכבה כתוב דכוון שהאו"ה והדרבי משה לא כתבו דока כאשר כבר נתקשל, لكن היה נראה דמעיך הרין גם לפני שהתבשל אין צורך להדיח ולמולחו שנות משום הפסד המלאה. אמן לענן מעשה כתוב הדגמ"ר שאם המליהה הראשונה הייתה יותר מחצית שעה גם הש"ך לא היה מחיב מליחה שנייה. והכני יונה והיד יהודה [בפירוש הקצר ס"ק מב] כתבו שאם המליהה הראשונה הייתה בשיעור כר' דקוט אין צורך מליחה שנייה.

חומר של שיעור מיל

הפוסקים נחלקו בשיעור החומר של הלוך מיל:

- א. השו"ע פסק לשיעור מיל הוא ייח דקוט, ומקורו בתרומת הרשן [ס"י קפסו].
- ב. הפר"ח וחכתי ופלטי [ס"ק יג] הביאו שהרמב"ם [פ"ג דפסחים] כתבו לשיעור מיל הוא ב' חומשי שעה רהינו כר' דקוט, וכ"כ הרע"ב [שם]. והאריך בו החק יעקב [או"ח סי' תנט].
- ג. והאחרונים כתבו דלפי משמעות רשי' בפסחים מוכחה בסוגיא לשיעור מיל הוא כר' דקוט ומחצתו.⁴⁰

לחלה: כתוב היד יהודה [בפירוש הקצר] דכוון שהאחרונים הארכו לחוק את פסק הרמב"ם, لكن אף בדיעד צ"ע אם נמלח בפחות מד דקוט. והגר"א [או"ח סי' תנט] והחוו"א [ס"י יג ס"ק ב] נקטו שהעיקר בשיעור ייח דקוט.

פעוף ז

מקור הרין בגמ' [דף קוג.] דמלוחו יפה ומידחו יפה יפה, ומזה למדנו הרא"ש והמודכי להזכיר לתחילת ב' הדרחות, אמן הרמב"ם [פ"א ה"י] לא הצורך כמה הדרחות רק להדריו היטב.

בטעם הצורך לנפץ הביא הש"ך [ס"ק כו] את לשון הרשב"א בתורת הבית שהחשש הוא שהוא יעשה את המים למולחים ביותר והוא דינם כרותחים, ויכלעו את הדם המעוורב במלה בחורה לתוך הבשר, שלא אמרין בכ"ג دائידי דטריד למיפלט לא בלע, כיון שהמים שוברים כה הפליטה של הבשר ושוב אינם טרוד לפלוט.

אמנם מבואר בש"ך בהמשך הדברים דחשש וזה אלא לתחילת, שהרי לענן דיעבר מבואר [להלן פעוף ח] דיש סברא הפוכה, שהמים מבטלין כה המלה ומילא לא יהיו כרותחים.

עיין פמ"ג [ש"ד ס"ק כו] שכותב דף שיעיר חששו של הרשב"א הנ"ל הוא מהמת המים ששוברים פליטת הבשר, מ"מ גם אם יין את הבשר בכלל ללא מים מ"מ יש בו איסור כיון שהציד שיזוב יבלע בחורה בבשר, בכלל שאין מוקב לא קיימת הסברא دائידי דטריד למיפלט לא בלע.

מחלוקת השו"ע והרמ"א במספר הדרחות

- א. לפי חט"ז [ס"ק ז] הנפק"מ בין השו"ע והרמ"א הוא, לדחש"ע ניפוי המלה הוא כהדרחה אחת וסגי מעטה להדריו ב' פעומים, ולהרמ"א ניפוי גרידא אינו כהדרחה, ורק אם ינופץ וישתוף או ייחשב כהדרחה והוא די ב' פעומים.
- ב. ולהש"ך ב' דרכיהם: א) "ל דהנפק"מ כאשרינו מדרחו בכלל רק שוטפו באוויר, להש"ע סגי ב' פעומים כיון שאין נתון

קנין הלכה

מראי מקומות

בתוך כל, ולהרמ"א בכל גונו בעין ג הדרחות גם כשאינו נתן בכלל. ב) א"נ י"ל דאין הרמ"א וש"ע חולקין.

בעין מש"כ הרמ"א או ישם המים בתוך הכל' ואח"כ יינה בו את הבשר ויריחנו ג"פ, עיין ש"ך [סוף ס"ק כח] שכטב ב' דרכיהם: א) מيري אחר שטיפה או ניפוי, ומ"מ בעין עתה הדרחה ג פעמים כיוון שהדרחה ראשונה לא חשיבא.⁴¹ ב) א"נ י"ל דמיירי בלי שטיפה וניפוי, ומيري שניתן בכלל הרבה מים שאין לחוש שישו רותחין מהמלחת.

הדרחה במני פירות

בעין הדרחה אחרונה הסכימו הפסוקים דמהני גם במני פירות, שהרי כל עיקרת להעביר המלח והדם ודי ליה במני פירות, ולענין הדרחה קMPIתא במני פירות עין לעיל [סעיף א] דהבאנו נידון בזה.

סעיף ח

מקורו של הש"ע הוא בטור ובאישור והיור שכתבו את הסברא שהמים מבטלין את כח המלח. וכתב ח"י דעתמא דמסתבר הוא, ועוד דאם לא היה הדין כן אלא היה חשש שהמים נעשים רותחין ותדם חזר ונבלע, לא היו נמנעים בוגרמא מלבד דין זה. ונמצא דאף שלכתילה אין סוכני על סברא זו, וחושין לסברא שהובאה לעיל [סעיף ז] שהמים גורמים לדם להבלע בבשר,⁴² מ"מ לענן דיעבר נקטין לקולא שהמים מבטלין כח המלח.⁴³

ביאורים והערות

40. תוספת עין

שורש המחלוקת הוא בסוגיא [פסחים דף צג:-צד]. דנהclkו בסוגיא בשיעור הילוך של אדם בגיןו. א] רבה בר חנה בשם ר' יוחנן אמר שמהלך אדם בגיןו ביום עשר פרסאות שחן ארבעים מיל, ומהן חמשה מיל מעלות השחר עד הנץ החמה, וחמשה מיל משקיעת החמה עד צאת הכוכבים, וכן סבר עולא שנקט בשיעור דרך וחזקת החמה עד

ב] והקשׂו על זה מבריתא אמר ר' יהודה דמהלך אדם בגיןו י' פרסאות, ארבע מעלות השחר עד הנץ החמה וארבע משקיעת החמה עד צאת הכוכבים, ורק עולא בתיותה. [ולרמב"ם גירסא אחרת בגם' כן כתג' גליון הו"ה כי מיי, עיין פ"ה ט"ז פ"ק ז ולכן הוא פסק כעולא בפה' מהלכות קרבן פסח ה"ט]. ונמצא דלפי גוסתנו בgam' המשקעה היא דישיעור הילוך אדם מהנץ החמה עד שקיעתה הוא לב מיין, ומעלות השחר עד צאת הכוכבים הוא מהלך ארבעים מיל, ונקט התה"ד דיב שעotta של היום הן מעלות השחר עד צאת הכוכבים, ואם נחלהק יב שעotta אלו לאربعים מיל נמצאת שייעור מיל ייח דקרו. לפי כתגורוcosa נמלה שקייעו יט זקום צל מיל נקיטת ספק"ד ציב' צמות צל סיום ממילות נטעות אצתה, למנס גאר"ה [ס"י מעת] גאלין למלך קא, וקנער דינ' צמות צל סיום ממילות נטען האממה. ומג גרא"ה צילור לאלה גמג, דלפי סכ"ה לדרי יתקה קמונלה גנמ' פקדים [קס] מלך מדין מיל פול מאנק עד סקיעס זומלך וא יש מסלך י' מילן מעלות שמיינר עד פון האממה, ומסקיעס עד קומ' סק"ה סקיעס ולפי"ז ממילקות יט' צמות צל סיום למיל פול סומ' יט' ליקום, וכן סקדים טהו"ה [לו"ה ס"י יג] וכמג שמיינר יט זקום צקיקט סיס' מקודל צין פקדולויס ווון וא נמי צטעלל מלהמי ממייחט יט' צמות צל סיום.

ואם נקטוט שיב שעotta של היום הן מהנץ החמה עד השקיעה נמצא שיב שעotta שהן שבע מאות ועשרים דקודות מתחלקות ללכ' מיל ולפי"ז מיל הוא שייעור כב' דקודות ומחציה.

וגם הרמב"ם נקט שיב שעotta של היום הן מהנץ עד השקיעה, וכיון שפסק כר' יוחנן ועלא נמצא שביב שעotta של היום אדם מהלך שלושים מיל, ולפי"ז שייעור מיל הוא כד דקודות, ב' חומשי שעotta.

41. דברי הש"ך אלו לכוארה צ"ע דהא הרמ"א כתוב לעיל בסמוך דאחרי שטיפה או ניפוי מהני להדריח בכלל ב פעים, וצ"ע.

42. כן מבואר בש"ך [ס"ק כח] דהדין שבסעיף ז הוא לכתילתלה.

43. ועיין בהגר"א [ס"ק לו] שכטב ראייה לקולא זו ממה דמשמע בגמ' דמה שעשה רב דימי שניפוץ את המלח מהבשר לא היה לעיכובא. אמןם בהמשך דברי הגמ' הובא ליקוט שבו הגר"א כתוב וז"ל אבל בתרות הבית בשם הראב"ד מחמיר בזה, וכתוב דלהכי מנפץ כדי שיוכל להדריח בכלל שאינו מנוקב, דעת רב דימי היו מדיחים בכלל מנוקב עכ"ל.]

קנין הלכה

מראei מקומות

ש"ד ס"ק לא

כתב הש"ך שלא רק מים מבטלין כח המלח אלא ה"ה ציר שוב מן הבשר אחרי שיעור זמן המלח, ולහלן [ס"ק לב] כתוב הש"ך שאם נהמלא הכלי בציר נאסר הבשר מיד. וכתוב הדגמ"ר שאון זו סתירה אלא [במס' ק לא] קאי הש"ך על דבריו השו"ע, והישו"ע סובר [להלן סעיף כ] כרשי" שhabser שנשרה בציר שוב אחרי זמן המלח לאינו נאסר [וממשמעותו בש"ך שזו משום שהצир מבטל כח המלח⁴⁴], ואילו הש"ך [שם ס"ק לב] קאי על דבריו הרמ"א, והרמ"א סובר [להלן סעיף כ] שהצир זהה אחרי שיעור זמן המלח אוסר את הבשר, ולכן כתוב הש"ך דנאסר הבשר.

ש"ד ס"ק לב

הש"ך מחלק בין היכא שנמצא קצת מוהל בקערה דאו לא נאסר הבשר לבין אם נמצא ציר ממש דאו נאסר הבשר. וחד יהודה [ס"ק כח] וכן בשות"ת צ"ץ החדש [ס"ק ד] התקשו דמהול וציר היינו דק ואין לנו הבחנה בין זה להז, אלא שרש"י שהתר קרא לזה מוהל, והראשונים שאסרו קראו לזה ציר. ומ"מ כתוב היד יהודה דאם לא נצטבר הכלי שם נזול ויש רק מעט לחליות על הבשר אין היא אוסרת.⁴⁵

בשר שנמלח והונח בכלי ללא מים

כתב הרמ"א ומ庫רו בספר שערי דורא, אף אם הונח הבשר בכלי ללא מים לצורך הדרתו אמרין שאין הדם חור ונבלע בו, ראה ש אין כאן עדין מים המבטלים כח המלח, מ"מ בשעה מועטה אין הדם הבלוע במלח יוצא ממנו ונבלע בבשר.⁴⁶

בשר שניtin בכלי טריפה

כתב הרמ"א שבשר שלא הודח מהמלח הנitin בכלי טריפה, אם הכלי נקי אין הבשר נאסר, והטעם משום שאין מליחת כלים, והינו שאין המלח מרתיחה את הכלי שיפלוט את הטעם הבלוע בו אל הבשר. במקורה שהכלי מלווכך באוכל טריפה או בחלב כתוב הרמ"א להבחן בין שני מקרים:
א. אם היו מים בכלי אין הבשר נאסר, שהמים מבטלין כח המלח.
ב. אם אין מים בכלי נאסר הבשר.

ועיין ט"ז [ס"ק יח] שכחוב בשם המחרש"ל שדין זה נאמר רק כשייש הלב צלול דאו הוא כטהור מליח וטמא תפל צלול

↔ ביאורים והערות ↔

44. ושאר הפסיקים נקטו דעתמו של רש"י והוא משום שלאחר שיעור זמן המלח פסק כח המלח.

45. תוספת עיון

בשר שלא הודח מהמלח והונח בחלב [או בשכר של חמץ]
עיין פמ"ג [ש"ד ס"ק לא] שהביא משות' צמח צדק שכחוב רבסי' צא מבואר בפסיקים לגבי בשר מליח שנפל לחלב, שאם הבשר מליח ממש נבלע בו החלב אוסרו, והקשה הצע"צ למה לא אמרין שהחלב מבטל כח המלח, ולמד מזה הצע"צ דאין המים מבטלין כח המלח ברגע אחד, ועוד שהם מבטלין כוחו הרי הוא גורם להבליע קצת מהמים לתוכן הבשר, ולגבי נתינה במים אין איסור כי גם אם יבלעו המים עם קצת דם המעורב בהן אין זה אלא משחו ואני אוסר, אבל חלב כל שנבלע ממנו בבשר אוסרו. ולכן כתוב הצע"צ שאם נפל בשר מליח בפסח לתוכו מים שנתערב בכאן מעט שcar, נאסר הבשר כיון שנבלע בו משחו מהשכר וחמצן בפסח במשחו].

46. ובמודכי [ס"י] תשכח כתוב בשם הראבי"ה שהמלח אחרי שנתמלא דם מהמלח פסק כוחו ואין הבשר נחשב רותח אלא צונן, וכתוב המודכי דלכן הוגלו שהוזהacha אחרונה נותנים את הבשר בצלוי ואח"כ נותנים עליו מים. והשערי דורא והרמ"א אינם פוסקים כסברת המודכי אלא דנו את הבשר ברותח, ומ"מ אין חוששים בשעה מועטה שיבלע הבשר מהדם הבלוע במלח.

קנין הלכה

מראי מקומות

שנהבкар ברמ"א [ס"י צא ס"ה] שהבשר בולע מהחלב הצolio, אבל אם החלב בולע בפирורי מאכל אין הטמא המליה נאסר ממנו כיוון שהוא צלול, והוא כתמה מליח וטהור תפל שאינו נאסר.⁴⁷

שיעור הבשר הנאסר מהחלב או מהדגן

כלי שיש בו לכלי חלב בעין ונתן בתוכו בשר שנמלח ולא הודה, נאסר כל הבשר מהחלב אם אין בו שישים גנדו ולא סני בקיליפה, אמנם במקומות הפסדר מרווח מותירן בכדי קליפה, אך כתוב הפט"ג [ש"ד ס"ק לג].
 אמנם לגבי איסור דם כתוב הש"ך [ס"ק לא]adam יש מיחוי דם ה"ז אסור עכ"פ כדי קליפה. וכן בהא דההמזר הרמ"א להלן [סעיף ב] בבשר שנמלח ולא הודה ושחה במלחו בכלי שא"מ ונתאוסף ציר, עי"ש ברמ"א שישוורו כדי קליפה.
 וכתיב הפט"ג [ש"ד ס"ק לג] שבאיםו דם הקלוי טפי, ולכן סני בקליפה אף שלא במקומות הפ"מ.
 ובעיקר דין זה דאמרין שהבשר בולע את כל החלב אף دائיר במלחה מבואר [בסי' צא ס"ה] שנחלקו בוה השו"ע והרמ"א, שהשו"ע אסר במלחה של בשר וגבינה אם אין החתיכות שמיינות רק כדי קליפה, והרמ"א כתוב דמשערין בשישים, וכתיב הגרא"א [שם] שהטעם הוא משום שאין אלו יודיע מהו כחו ו מהו שמן.
 וע"ע בס"י קה [ס"ה לעניין צל'] ושם [סעיף ט לעניין מליחה] שכתיב הרמ"א דמשערין בשישים משום שאין אלו בקיין.
 ואף שכתיב הרמ"א [שם] שדברו שלא שיר בושמנוניות לא אמרין דין אלו בקיין, מ"מ כתוב הש"ך [ס"ק לח] בשם התורת הطאת [סוף כלל לח] שהמנהג שלא לחלק אלא גם בכחו לגמרי מצרכין שישים, פרט לאיסור דרבנן שכזה כתוב התו"ח דאם הוא כחו לגמרי יש להקל.
 ועיין בהנחות הדגול מרובה על הש"ך הנ"ל [ס"י קה ס"ק לח] שתמה דהא לעניין דם כתוב הש"ך [ס"י קה ס"ק טז] שהוא איסור כחו שמן, וא"כ צ"ע למה אסרו בס"י ע ובכמה דוגמאות כתוב הש"ך רשות דלא ידען כמה דם בלו.
 מדרבנן.

סימן ט

מקור הדין דבעין שישים כנגד המלח הוא במסמ"ק, והטור הביאו. והנה במסמ"ק כתוב הטעם דבעין כנגד כל המלח ולא כנגד הדם שנבלע בו הוא משום דין חנ"ג שהמלח נעשה נבילה, והביאו הטע"ז [ס"ק יט]. אך כבר כתוב הש"ך [ס"ק לג] שלא יתרכן לבאר כך את דעת הטר והשו"ע שאינם סוברים דין חנ"ג, ולכן צ"ל שהטעם משום דלא ידען כמה דם בלו.

ט"ז ס"ק יט

טעמו של המהרש"ל שהצריך שישים כנגד כל החתיכה הוא משום שסביר שהמלח הוא בגין דבוק לחתייה, והיא בולעת ממנה קודם שמתפרק בקדירה ונאסרת. וטעם החולקים הוא כפי שהביא הש"ך [ס"ק לה] מההרDEC ושאר פוסקים שהמלח אינו נחשב דבוק, כיון שמיד כאשר בא החתייה למים נמס המלח והדם נכם לקדרה.

כרבו הפוסקים שבשר שלא שעה שיעור מליחה דין כלל ובו עין שישים בקדירה כנגד כל החתייה.

▶

◀

ביאורים והערות

47. והפט"ג [מ"ז ס"ק יח] כתוב שהטעם הוא לדלעת מועטה לא חיישין שהמלח יפלוט מהמאכל וייבלו בכליה. [וקצת"ע דהא לא עסקין בכשרות הכלוי רק בכשרות הבשר, ואם נגיה בפט"ג ונאמר שלא חיישין שייבלו בבשר, א"כ למה לי הר טעמא, מיפויו ליה דהו כתהור מליח וטמא תפל שאין הטהור נאסר וכמש"כ לעיל].

קנין הלכה

מראei מקומות

ומה שכח הרמ"א שאם יש בקדירה כל כך כמו החטיפה שנמלחה ולא הוראה הכל שרי, כוונתו שאם כמות המים ושאר החתיכות שבקדירה שווה לנודל החטיפה או האכל מותר, כיון שיש ששים כנגד המלה. והטעם נתבאר בר"מ בשם האו"ה שבדרך כלל יש בחטיפה פי שלושים מהמלחה הדבוק בה, ולכן אם יש בקדירה כמות שווה לה נמצא שיש ששים.⁴⁸

בשער שנותן עם המלח בבעלי שני

כתב הרמ"א שאף בניתן בכלי שני הכל אסור, משום שיש שם מליח וציר ואמרין שמהמת הריפותו גם בכלי שני מבשל. מקורו של הרמ"א הוא במודכי [ס"י תשכ] שהסתפק לומר כן, והאו"ה [כלל יא דין א] כתב דנהנו לאוסרו.⁴⁹ והט"ז [ס"ק בgn] הביא את דבריו הריש"ל שכחוב להקל בו, וכן נקט הט"ז לדינה. והש"ך הביא ג"כ את דבריו הריש"ל אך מסיק שאין להקל אלא במקום הפסד מרובה.⁵⁰ והפמ"ג [ש"ד ס"ק לו] דין לומר והריש"ל היקל רק במלח שפק כוהו, אך בשאר דבריהם חריפים כמו חומץ וכיו"ב יודה הריש"ל שהבשר נאסר אף בכלי שני, וכן כתבו רע"א [אות gn], והחוות דעת [ס"ק ב].⁵¹⁵²

ביאורים והערות

48. וכחוב החכם"א [כלל יב דין ד] דין לך חטיפה שיש בה ששים כנגד המלח ואין לך חטיפה שאין בה שלושים כנגד המלח. ועיין דרכי תשובה [ס"ק קמ"ב] שהביא כמה אחרים שתמהו שזו כנגד החוש, והביא מהיד יהודה [ס"ק לג] שכחוב שבודאי בחטיפה רוחבה ודקה אם יתנו מליח כדין בכל מקום לא יהיה בה שלושים כנגד המלח, ורק בגין חטיפה ששהתה שיורר מליחת והרבה מהמלח נימוח וזה עם הציר, וגם הרבה נבעל בבשר, בזה נקטו כנ"ל שבסתמא יש בחטיפה שלושים כנגד המלח שנשאר.

49. בביואר הגרא"א [אות מא] ציין למ"ג פסחים [דר' מ]: שר' יהודה סובר דעתך שציר ה"ז מותבל, וציין הגרא"א דת"ק פlige. וצ"ע דהא בגין שכח [דר' מב]: מפורש שר' יהודה אמר דעתך רק בכלי ראשון, וגם בפסחים אירינן לגבי נתינה כמה בקדירה שהיא כלי ראשון, [ואף שרשי"י בפסחים (שם ד"ה לכל) כתוב דמיורי בכל שני, הדברים צ"ע, וכבר הקשה כן בהגתה ר"א חבר על הש"ס וכן בספר מלאת שלמה פ"ג דשבת מ"ז].

50. דברי הריש"ל לכואורה צ"ע, וכבר הקשה כן הפמ"ג [מ"ז ס"ק כג], דהא הריש"ל עצמו סובר בפרק כל הבשר [ס"י לו] רכלי שני מפליט ומבליע, ורק איןנו עושה פעולה כפוליה, והכא א"צ לפולוט את הדם מהמלח שהרי המלח נימוח והדם מעורב במים. [ועיין ביד יהודה [ס"ק לה] שהאריך לבאר את שיטת הריש"ל, עי"ש שכחוב הריש"ל נסמך על מה שכחוב בפ"ז [ס"י ל] שכדירתה שיש בה עוד רותב וחתיות יש ששים כנגד המלח בכל גוני, וא"כ עד כמה שהמלח נימוח מיד אין כ"ש אסור כיון שיש ששים, ועicker הקשה של הריש"ל הוא שמא איןנו נימוח מיד וא"כ הולך דבוק וניבעי ששים כנגד כל החטיפה, וע"ז השיב הריש"ל דכללי שני שאינו מפליט ומבליע כאחת, ואם המלח לא נימוח אין הבשר נאסר, כיון שכל שני מפליט את הדם מהמלח ומבליעו בבשר, ואם נבוא לחוש דמשום רוחת המלח יפלוט את הדם ויבליענו, זהה הוסיף הריש"ל דבריו פסק כח המלח].

51. תוספת עיון

עיין פמ"ג [ש"ד ס"ק לו] דין לומר דאפשר שגם הרמ"א לא נתכוון לומר רכלי שני שיש בו דבר חריף מבשל אלא רק מפליט ומבליע, והוא דלא תועל מליחת שנית להוציא הדם שנבעל עתה, הוא משומן דכוון שכבר פלט כל דמו וניתן עכשו בכלי שני נסתמן נקי הפליטה. וכחוב הפמ"ג שיש נפק"ם בביואר דבריו הרמ"א, שאם כוונתו כפשותו לשונו דיש בישול א"כ בבשר בחלב יאסר בהנאה, ובדים אסור רק מדרבן דם שבישלו דרבנן, משא"כ אם אינו מבשל, דברו בחלב אינו אסור בהנאה ובדים אסור מהתורה.

עיין חוות דעת [ס"ק יב] שכחוב דם החומץ ניתן במים שבקדירה לפני שניתנה חטיפת הבשר, אין זה דבר חריף [אללא אם רוב הקדירה חריפה], ורק אם ניתן ביחס עם החטיפה או אחרים או דיןנו חריף.

52. והיד יהודה [ס"ק לה] כתוב דמסתבר שגם מליח שפק כוהו מלהפליט ולהבליע דם מ"מ לא גרע משאר דבר חריף, וכך כתוב שהריש"ל אינו מחמיר בחומץ, ומה שכחוב הריש"ל דפסק כח המלח נתבאר בהערה קודמת.

קנין הלכה

מראei מקומות

בשר שור שנייתן בכלי ראשון שאינו על האש

עיין ט"ז [ס"ק כג] שהביא דתורת חטאת כתוב שוגם בשר שור נאסר בכלי ראשון אף שאיןו ע"ג האש, דאף שאמרו בגמ' דבשר שור אינו מtabשֵל אלא ע"ג האש, מ"מ כתבו הרא"ש [פרק כירה] והטור [או"ח סי' שיח] שהחלוחית שבבשר מtabשֵל, וזה נבלע הדם בבשר. וחת"ז מאריך לחלק, וטורף דבריו דעתן בשר שור בולע דם אלא בכ"ר שע"ג האש, או אם יש על גביו מליח שרתיחת המלח מסיעת להבליעו, ואכן הרא"ש הזכיר את המלח שנבלע עם הדם, [וחטור שלא הזכיר מליח כלל, לא אירוי לעניין איסור והיתר רק לעניין שבת, ולענין זה אכן סני בבישול החלוחית וזה אף kali מליח], והביא החט"ז דכן כתוב הרש"ל באיסור והיתר שלו [על השעריו דורא].

על עיקר ההנחה של החט"ז רכש שבר שור אינו מtabשֵל בכ"ר וכן אינו בולע מהדם, הקשה רע"א דהא בנמלח בלי הרהה קמיהתא אסר הסמ"ק משום שהמלח מבלייע דם בעין שע"ג החטיכה [לעיל סעיף ב], וזה גם בשר שור, ואם מליח מבלייע כ"ש שכלי ראשון רותח יבליע.⁵³

עיין פמ"ג סי' סח [ש"ד ס"ק כו] שכח רכש שבר שור אינו מtabשֵל בכלי ראשון שאינו על האש מ"מ הוא נותן טעם בקדירה, וגם טעם של דבר אחר מתחפט בו, ולכן מצטרף בשר שור לשישים ולא אמרין שאין בולע.

להלכה: החכמה אדרם [כלל לב דין ר] הביא את דברי החט"ז, והביא שהכרתי ופלתי החמיר בזה וכחטו"ח שוגם בשר שור נאסר אף kali מליח, אך הוסיף שאין לנער במוי שמורה כהט"ז. ועוד הביא החכמ"א את המנהת יעקב שהיקל בהפסד מרווחה, ומשמע שלזה נוטה דעתו.

השתמשות נספת במלח שלמה בו בשר

הפוסקים דנו במלח שלחו בו בשר אם אפשר לחזר ולמלח בו בשור אחר, וכחטו"ח חטאת [כלל טו ס"ק כ] שבנידון זה יש שני חששות:

- האם המלח הזה מבלייע את הדם שבתוכו בשר השני ואוסרו.⁵⁴
- אם את"ל שהמלח אין אסור מ"מ אפשר דפסק כוחו ואין מפליט את הדם מן הבשר, והוא כלל נמלח.

ונחلكו בזה הפסיקים:

הרמ"א כתוב שאסור למלח הזה, אך לא פירוש את הדין בדיעבד, והש"ך [ס"ק מ] הביא מהתורת חטאת [כלל טו דין כ] שבדיעבד אם מליח בו ח"ז מותר. ובמאור הש"ך דהינו רוקא אם כבר נtabשֵל אחריו המלח במלח הזה, אך אם עדין לא נtabשֵל אין זה דיעבד וודיחנו מהמלח הזה וימליךנו במלח אחר. ומכוואר מהש"ך שלענין דיעבד שכביר נtabשֵל אין הוא חשש לשני החששות שהזכיר לעיל, והינו שלענין דיעבד לא חיישין שהמלח מבלייע את הדם שבתוכו לטור הבשר, וגם לא חיישין שפסק כוחו מלמלח בו בשר אחר.

ביאורים והערות

53. ולפי החו"ד [ס"ק א] אפשר דמלח שני, שטבעו להבליע דם הוא עניין בפ"ע, שלא כשאר כללי הבלעה והפלטה דשר אריסורים.

והיד יהודה תמה על החט"ז דאיך יתכן שכלי ראשון מבלייע בכלים ולא מבלייע בבשר שור, דעתו בשר שור קשה לבולע יותר מכל.

54. בהגהת רע"א על התורת חטאת [נדפסו בסוף הספר] תמה על התו"ח דמהיכ"ת ניחוש שהמלח מבלייע את הדם בתוכו, והרי רק דם

בעין חששו הסמ"ק וסייעו [כמובא לעיל סעיף ב], אך בدم פלייטה לא חיישין שנבלע דאיידי דטריד הבשר למייפלט לא בולע.

מראei מקומות

המנחת יעקב כתוב לחלוק על הש"ך דהוא מפרש בתורת חטאת שرك לעניין החשש של הבלתי הדם כתוב שבידיועבר אין לאסור, אך לעניין החשש שפסק כח המלח יש לחוש לוה אף בדיעבד,⁵⁵ ולכון אם נתבשל הבשר השני אחרי שנמלח במלח זה א"ז אסור, דהיינו כלל לא נמלח כלל⁵⁶ וכן כתוב גם הבית מאור.

והפר"ח [ס"ק ל"ט] כתוב דלפי הרמ"א [ס"י צא ס"ה והש"ך שם] סמיכין בהפסד מרובה וערב שבת על הסברא דפסק כח המלח, וא"כ אין מקום להסתפק. אמנם הפר"ח עצמו כתוב שאינו סובר סברא זו דפסק כח המלח, ולכון לדעתו יש להתריר בדיעבד אף אם נתבשל.

החכמת אדם [כלל ל דין יא] כתוב כהש"ך שבידיועבר אם בישל ה"ז מותר, אמנם בקונטרס מצצת משה [ס"ק יב] הביא החכם"א שבנו הרב ר' משה תמה על הש"ך בתמיית הפר"ח, דכיון דאן קייל [בס"י צא] כהרמ"א והש"ך שבמקום הפ"מ וערב שבת נקטין דפסק כח המלח, א"כ סברא זו עיקרית היא ואין מקום להקל למולח שנית במלח זה אף בדיעבד. וכן נקט היד יהודה [ס"ק לו] שלא מהני בדיעבד אם בישל ולא מלח שנית.

אכילת המלח שמלווח בו בשר

כתב הרמ"א שאסור לאכול את המלח שמלווח בו בשר דין כתבו רוב הפוסקים, ודלא כהש"ך בשם הרמב"ן [ברף קיב. ד"ה בחלכות] דכתיב שהמלח שורף את הדם.

ולגבי מלח שניתייבש הוטב הביא הש"ך [ס"ק מא] בשם האפי רברבי דמותר לאוכלו, והש"ך כתוב ע"ז דצ"ע לדינה,⁵⁷ והפר"ח אסור. גם המנתה יעקב [כללטו דין א] הביא בשם האו"ח שאסור, וגם החכמת אדם [כלל ל דין יא] אסור.

ביאורים והערות

.55. וכן מדויק בסימני התורת חטאת וכבר ציין לזה הב"ת.

.56. ועיין בהגתה רע"א [אות כד] שתמה על המנתה יעקב דמלשון הרמ"א משמע שעיקר חששו הוא משומם הדם הבלתי במלח שלא אסור, מדכטב "וכ"ש שלא יכול את המלח",adam עיקר חששו משומם שפסק כח המלח א"כ אינו כ"ש, דיל' דמותר לאכול את המלח [כשיטת הרמב"ן המובא בר"ן שהמלח שורף את הדם אך אסור למולח בו שנית משומם שפסק כחו. [אמנם הערת רע"א אינה רק על המנחה"י אלא גם על הרמ"א, שהרי הטעיה הביא להדייא את שני החששות].

.57. הכרתי ופלתי [ס"ק ח] תמה דמה בכך שניתייבש המלח ואין בו דם הרי נקטין דאפשר לסתוחתו אסור, והיינו דחתיכה שלבלתי איסור אינה חזורת להיותה אף אם נפלט ממנה האיסור. וככתוב החווות דעת [ס"ק יג] דאין זו קושיא, דכבר כתבו Tos' [דר' קיב. ד"ה תרין] דאפשר לסתוחתו אסור הינו כשנשאר קצת מהאיסור, אך אם אפשר לסתוחת הכל ה"ז מותר, כמו דאמרין שם בגמ' לעניין תרי גלילי-מלחא הנינתן בכדי דוגי.

קנין הלכה

שאלות לחזורה על החומר הנלמד בחודש טבת תשע"א

י"ד הלכות מליחה סימן סט סע' א-ט

מיסודות על טור ובי', ש"ע ט"ז וש"ך, נקוה"כ רעק"א ופתחי תשובה

סעיף א

- 1) אלו טעמים כתבו הראשונים לצורך הדחת הבשר קודם המליחה?
א.
- 2) כמה נפק"מ מצינו בין הטעמים?
ב.
- 3) במקומות הקרים, האם צריך לדחה במים חמימים, לכתהילה ובדיעבד?
ג.
- (1) מה הדין אם הדיחו הטבח - בהעbara בעלמא או הדחה היטב - האם צריךשוב להדיחו?
2) והאם בעין שישרה הטבח בכללי?
ה.
- (1) האם צריך להשרות הבשר במים לפני המליחה, וכמה זמן, ומה הטעם?
2) ומה הדין אם נשירה בכללי במים וחצי חתיכה היה לעלה מהמים?
3) ומה הדין אם לא שראו רק הדיחו - הדחה מועטת או הדחה היטב?
4) ומה הדין אם הדיחו היטב מצד אחד ומצד שני הדיחו הדחה מועטת?
5) והאם צריך להשהות הבשר קצת אחרי השירה לפני המליחה, וכמה זמן, ומה הטעם?
כלי שהשרו בו הבשר לפני המליחה פחות מעט לעת;
ו.

- 1) האם הכליל נאסר?
ז.
- (2) והאם מותר לשתמש בו אח"כ לדבר לח בצונן או לדבר ישב ברותח או לשירות בו הבשר שניית, לכתהילה ובדיעבד?
ו. ומה הדין אם נשתהה הבשר בשרייתו מעט לעת;

  - 1) האם הבשר נאסר - לקידירה או לצלי?
ז.
  - 2) והאם הכליל נאסר?
ו.
  - (3) והאם מותר לשתמש בו אח"כ לדבר לח בצונן או לדבר ישב ברותח או לשירות בו הבשר שניית, לכתהילה ובדיעבד?
ז. מה הדין אחר המליחה חתק - בסכין או לא - כל נתח לשניים או לשולשה, האם צריך לחזור ולהדיחם, ומה הטעם?
ז.
  - (2) ומה הדין אם חתול אכל קצת מהחתיכה, האם צריך לחזור ולהדיח?
ז.
  - (3) ומה הדין בדיעבד במקרה חזר והדיח?
ז.

סעיף ב

הטור הבא ב' דעות בדיון בשר שנמלח ולא הוודח בטהילה;

- 1) מהם טעמיהם?
ז.
- 2) מה הכריע הבית יוסף לעניין הלכה?
ז.
- 3) איך נפסק בשלחן ערוך וברמ"א?
ז.
- 4) ומה הדין בהפסד מרובה?
ז.

קנין הלכה

- 5) באופן שמותר ע"י הדחה ומילicha שנית או אסור, האם ה"ה לצלי?
- ה. 1) אם נמלח רק מעט כדרך שמולחין לצלי, האם מועיל הדחה ומילicha שנית?
- 2) ומה הטעם?
- ט. 3) ואם לא שהה במלחו שיעור כדי מלicha, האם מועיל הדחה ומילicha שנית, לקדירה או לצלי?
- ט. כתוב הרם"א דבמוקם הפסד מרובה יש להתרן נמלח בלבד ללא הדחה תחילה.
- 1) האם ההיתר הוא כמות שהוא או דוקא ע"י הדחה ומילicha שנית?
- 2) האם ההיתר הוא אפילו כשתהה במלחו שיעור מלicha או דוקא בשלה, או דוקא בשזה, ומה הטעם?
- ו. 1) מה הדין אם הודה רק מעט קודם שמולחו, לפי ב' הטעמים הדחה, ואיך הכריע הרם"א, ומדוע?
- 2) מתי מיקרי בדייעבד, אם כבר נמלחאו או דוקא שכבר נתבשלה?
- ז. 3) ומה הדין כשןמלח בלבד הדחה, ויש שישים בחתיכה נגד דם שעליו, האם מותר או אסור, בהדחה ומילicha שנית או בלבד, והאם בעין קליפה?
- יא. מה הדין אם נמלחה חתיכה בלבד הדחה עם שאר חתיכות, ומה הטעם?

סעיף ג

- יב. 1) האם מולחין במלח גס או דק - לדעת הרא"ש, הרמב"ם והטור, ומהן טעימות?
- 2) איך מכריע הבית יוסף?
- ז. 3) כשמולח במלח דק, האם צריך לשפשפו או להדיחו כשמנייחו בכל שאיינו מנוקב, ומה הטעם?
- יג. 1) איך נפסק בש"ע, באיזה מלח השבר לכתילה, ומה הדין אם אין לו אותו מלח?
- 2) האם מותר להניח בשר שלא הודה על שלוחן שאינו מיוחד לכך, ומה הטעם?
- ז. 3) והאם מותר להניח מלח על מקום המועד מתחת שם בשר כשמביאין אותו מבית הטבח, ומה הטעם?

סעיף ד

- יד. 1) כשמולח הבשר, כמה מלח צריך לפזר עליו, והאם צריך למולחו ממשטי צדדי?
- 2) כשהחתיכה עבה, האם צריך להחתכה לשניים?
- טו. 1) מה הדין בדייעבד, שלא נמלח אלא מצד אחד, וכבר נתבשל כך?
- 2) ומה הדין בזיה כשהוא לצורך או במקום הפסד מרובה?
- ז. 3) ומה הדין אם נמלח ממשטי צדדי רק שלא נתפשת המלח בכל מקום?
- טו. 4) ומה הדין כשהמלח מעורב בגוריפין - שבאותו מקום נאכל מחמת מלחון, לכתילה ובדייעבד?
- ז. וכשהלא נמלח רק מצד אחד, וудין לא נתבשל;
- ז. 1) מה יעשה אם הוא תוך י"ב שעות משנמלח - כשההוא אחר המלח או שלא הודה, ומה הטעם?
- 2) ומה יעשה אם הוא אחר י"ב שעות משנמלח, ומה הטעם?
- ז. במקומות שאסרו לבשל הבשר והתיירו מושום הפסד מרובה, האם במקומות שאפשר לצלותו לא התירו לבשל, דיןן שאפשר לצלותו לא מיקרי הפסד מרובה?

קנין הלכה

האם מותר לצלחות או לבשל עוף שלם שלא נפתח כלל ונמלח כך? ית.
כתב הרמ"א דאחר י"ב שיעות אי אפשר לחזור ולמלוח שנית. האם הרמ"א סותר עצמו מה שכתב בס"י עזה גבי חלהות ט. שיש שם שומן, דכל שלא נתבשל, אפי' אחר י"ב שיעות אפשר לחזור ולמלוח?

סעיף ה

- 1) חתיכה שנמלחה כראוי, ואח"כ חתך ממנה, האם צריך לחזור ולמלוח מקום החתך?
- 2) ומה הדין אם חתך ממנה תוך שיעור מלאחה?

סעיף ג

- 1) סכם השיטות שהובאו בטור ובע"י כמה זמן צריך לשיטה הבשר במלח, והאם יש נפק"ם בין חתיכה קטנה לשורם וכדו'
- 2) איך פסק השו"ע בשיעור השהייה במלח?
- 3) לפי הגנת הרמ"א, כמה זמן הוא המנהג להשאות, ובאלו אופנים אפשר להקל?
- 4) אם שהה רק שיעור מיל והודח, האם כבר מיקרי בדיעבד, או כיון שאפשר למלחו שנית לא מיקרי בדיעבד?
כב. 2) במקרה זהה, מתי אפשר להקל כאשר עדין לא נתבשל וכאשר נתבשל?

סעיף ז

- 1) לאחר שמלח הבשר במלח, כמה פעמים צריך להדייח הבשר לכתהילה, והאם שטיפה במים או ניפוץ המלח מועיל כמו הדחה פעמי אחת?
- 2) בדיעבד בכמה פעמים הדחה אפשר להקל?
- 3) כשהנניח מים תוך הכליל כתיב הרמ"א שאח"כ יניח בו הבשר וידיחנו ג' פעמים. האם מיידי ללא ניפוץ ושתיפה או עם ניפוץ ושתיפה?
- 4) האם מותר להדייח הבשר הדחה ראשונה או שנייה למי פירות, ומナル, ומה הטעם?

סעיף ח

- 1) מה הדין אם לא ניפוץ המלח ולא נשטף במים תחילת, האם נאסר, ומה הטעם?
- 2) ומה הדין אם לא היה בכליל רק מים מועטים או שלא היו כלל מים בכליל או שהוא שם ציר או מיחוי דם איסור? כו. האם אפשר להדייח בכליל טריפה או חולבת, נקיה או מלוככת, כשיש בה מים או כשיין בה מים, בן יומו או אינו בן יומו?

סעיף ט

- 1) בשר שנמלח ולא הודח ונtabשל כך, האם כל הבשר נאסר, או אפשר להתיירה בששים?
- 2) והאם צריך שישים נגד הדם או נגד המלח, ומה הטעם?
- 3) ומה טעם לא אמרין דכל מילתא דלטעמא עבידה אפילו אם לא בטיל?
- 4) האם הקדרה עצמה או כל מה שיש בקדירה מצטרף לששים?

קנין הלהקה

- (2) ומה הדין אם יש בקדירה כל כך כמו החתיכה שנמלח ולא הוודח?
- (3) ומה הדין אם אין בקדירה ששים נגד המלח, בכלי ראשון ובכלי שני, ומה הטעם?
- כט. בשר יבש;
- (1) מה הדין אם הוודח רק פעם אחת ונתבשל, ומה הטעם?
- (2) אם לא הוודח באחרונה כלל, האם לכתילה צריך ליזהר לא לבשלו או להדיחו במים שהיד סולדת בהם?
- (3) ומה הדין בדייעבד, כשהבישו בכלי שני או בכלי ראשון?
- (4) ומה הדין אם הוודח והוכשר כדינו קודם לשנתיביש?
- ל. מלח שלicho בו פעם אחת;
- (1) האם מותר למלאה בו פעם שנייה?
- (2) ומה הדין בדייעבד אם מלח בו שניית וудין לא נתבשל או שכבר נתבשל?
- (3) והאם מותר לאכול המלח אחר שלicho בו לשנתיביש היטב?
- (4) מלח של הערין"ג שיבשו האם מותר למלאה בו בשר?

קנין הלכה

**שאלות הנוגעות למעשה בחומר הנלמד בחודש טבת תשעע
י"ד הלכות מלילה סימן ס"ט סעיפים א - ט**

שאלה א. עוף שלא הדיחו שיש עליו עור ולא הדיחו את הצד החיצוני שלו.

1) מה דין בדיubeד? 2) וכן חתיכת בשר שהדופן שלו חלק שלא הדיחו אותו. [קעף ה, ט"ז סק"ג, ז"נ סק"ה, רע"ה סק"ג, ממ"ה כלל נ' ס"ג, ט"ז סק"ג].

שאלה ב. האם צריך דוקא להשרות את הבשר או אפשר גם להדיחו ביד.

1) והאם יש חילוק בהזה בין אם רק מדיחו ביד, או שמשפף היטב? 2) והאם כשמשרה את הבשר בתוך דלי עם מים מספיק, או שצורך גם לשפשף היטב? 3) ומה הדין אם השורה ולא שפשף, שפשף ולא השורה, וудין לפני המלילה. 4) ומה הדין אם כבר מלח, או מלח ובישל. [ק"ג ימ"ה, ז"נ סק"ג, וסק"ג, צייר סgal"ה סק"ג, י"ד יטודס לירון סק"ג, רע"ה סק"ג וסק"ג, טפ"ד סק"ג, וצפמ"ה סוף ד"ס ודעת].

שאלה ג. אחרי ההדחה שבר חתיכה אחת לשתיים האם צריך להדיחו שוב.

1) ואם חתכו בסכין האם צריך להשרותו שוב במים? 2) ואם אחרי ההדחה הפשית את העור האם צריך להדיחו שוב? חתך אחרי ההדחה במקום מסוים האם צריך שוב שריה או מספיק הדחה? 4) ומה הדין בדיubeד אם לא הדיחו? [ק"ג, ז"נ סק"ג, טו"ד צילום סק"ג, טפ"ד סק"ג, מטכ"ז סק"ג, י"ד יטודס לירון סק"ג, רע"ה סק"ג, פ"מ סק"ג].

שאלה ד. הגיע הבשר מהמחטה לא היה לו זמן למלוח הכניסו למקפיא אח"כ הוציאו והכשירו אותו מיד בלי לחכות.

התחיל להניח קצת מלח על הבשר ומיד נזכר שעדרין לא הדיחו.

1) האם יועיל לחזר ולמלוח שנית? 2) ואם מלחו היטב ונזכר אח"כ שלא הדיחו זה ער"ש ואין לו בשר אחר לשבת מה יעשה? [ק"ג ט"ז סק"ג, וסק"ג, מטכ"ז סס, ז"נ סק"ג, צייר סgal"ה סק"ג-ג].

שאלה ו. מלח במלח דק ויש לו אחר.

1) האם צריך למלוח שוב? 2) והאם לכתחילה יכול להשתמש במלח דק והניח ממנו הרבה הרבה בביטחון? 3) והאם אפשר להשתמש במלח שולחן וgil לכתחילה? 4) וממי שהניח הטעות את השקית במלח בתוך קערה רטובה והמלח נרטב האם יכול להשתמש בו? 5) ומה הדין אם כשפהק את הבשר להכשירו ניערו חזק ונפל המלח? [ק"ג, ז"נ סק"ג, פמ"ד דילול מליפה י"ד יטודס ק"ג].

שאלה ז. ניפח את העור לפני המלילה ומלחו.

1) מה דין הבשר? 2) והאם חילוק אם רק עשה חור בעור וניפחו או הסירו? 3) ואם מלחו מבלי למלאות את כלו במלח מהדין? 4) והאם יש הבדל אם כבר עבר י"ב שעות מהמלילה או לא? 5) והאם יש הבדל אם כבר הדיחו אותו מהמלילה או לא? 6) והאם יש הבדל אם כבר נתבשל או לא? 7) ומה הדין אם מלחו רק בצד אחד? 8) והאם יש חילוק אם בצד השני מלחו כלו ממש או שנשאר קצת מקומות פנויים ממלח? 9) והאם יש הבדל אם כל זמן המלילה שכוב על הצד שלא נמלח או הפכו אותו באמצעות שיעור זמן המלילה? 10) וכשהוזר ומולחו האם צריך למולחו בבי' הצדדים או מספיק למולחו מצד שעדרין לא נמלח. [ס"ג, מטכ"ז סק"ג, י"ד יטודס לירון סק"ג, ט"ז סק"ג-ט"ג, ז"נ סק"ג-כ"ג, רע"ה סק"ג, מטכ"ז סק"ג, טו"ד פידוטיס סק"ג, יטודס ק"ל סgal"ה, טפ"ד סק"ג, פ"מ סק"ג].

קנין הלכה

שאלה ח. כשמכשירים עופות.

1) האם צריך לפתחו אוטם למורי ? 2) ומה הדין בדייעבד אם לא פתחו אותו ? 3) ומה הדין אם מלחו אותו סגור ובאמצע שיעור זמן המליההفتحו אותו ? 4) וכשפותח את העוף כדי למלוחו האם צריך לפתחו למורי או מספיק לזרוק מליח פנים היטב ? 5) ומה הדין אם בשעת המליהה היו בפנים הלב והריאות ? [ק"ל, מו"ל מילוקים סק"ג, מאכ"ז סק"ג, וסקט"ז, יד יסודת לילון סק"ל].

שאלה ט. אחרי המליהה הכניסו את הבשר ישר לתוך הדלי.

1) מה דין הבשר ? 2) והאם יש חילוק כמה מים היה בכלוי, או שבכלל לא יהיה מים ? 3) לפני שמכניס את הבשר לכלוי לשטוף אותו, האם צריכים גם לנפץ המלח וגם להדיח או שמספיק אחד מהם ? 4) אחרי שניפוץ את המלח כמה פעמים צריך לשטוף אותו ? 5) והאם חילוק זהה בין אם שוטף בתוך כלוי או באויר מתחת לבroz ? 6) והאם אפשר לעשות את הדחה השנייה והשלישית באותו מים ? 7) וכן האם אפשר להדיח כמה חתיכות בשר אחד אחרי השניה אותו מספר הדחה באותו מים ? 8) ומה צריך להכניס קודם לדלי הבשר או המים. [ק"ט, ט"ז סק"ז, ז"נ סק"ט, ציולו סגיל"ו סק"ע, וקליל"ז].

קנין הלכה

**תשובות לשאלות הנוגעות למעשה בחומר הנלמד בחודש טבת תשע"ע
י"ד הלכות מלילה סימן ס"ט סעיפים א - ט**

תשובה לשאלת א. בראשונים נאמרו כמה טעמים שציריך הדחה לפני המליצה וכמה נפק"מ ביניהם, לדעת הר"ן ועוד סיבת הדחה היא כדי לרכך הבשר שהמליצה תפעל בו שרואו. ולדעת [כל"ג] שסיבת הדחה הראשונה היא כדי לרכך הבשר א"כ אין כל חילוק בין אם הדופן של הבשר הוא חלק או לא.

אבל אם טעם הדחה הוא מחמת הדם שעליו, אם הדופן חלק למorio וכן עוף שיש עליו עור ולא הדיחו אותו בצד החיצוני שלו, בדיעבד מהני בלבד הדחה. [וכן נולא צפמ"ג ציילו אלע"ה סק"ז].
וברמ"א מבואר [לפי מה ציילו כת"ז וכט"ז] שהטעם שבדיעבד מהני הדחה מועטת, מפני שUIKitר הטעם שציריך הדחה זה מפני הדם שעליו, וא"כ בעוף עם עור שלא הדיח הצד החיצוני, בדיעבד מהני ללא הדחה.
אבל בחכם"א [כלל נ' ס"ג] כתוב להדיא שאפי" דופן שלימה או שיש עליה עור, גם יש עליו דם בעין.
וכן נראה בט"ז סק"ז שה כל שבל שציריך מלילה צריך מלילה תחילת.

תשובה לשאלת ב. ברמ"א מבואר שכתחילה צריך גם לשורותיו חצי שעה במים, וגם להדיחו היטב ומ"מ לא מהני סתם שရיה בתוך המים אלא צריך לשפשפו [וכן מנוול זמכם"ה כלל נ' ס"ג] ובפשטות זוهو כונתו של הרמ"א שגם צריך לכתחילה לשורותיו במים חצי שעה, וגם להדיחו היטב.

ואבל הדיחו היטב ושפשף, אבל עשה את כל זה ביד מבלי לשורותיו כלל במים, איינו צריך לחזור ולהדיח. [כמזהול צלמ"ה וכט"ז סק"ז].
ובש"ך [סק"ז] נראה שבכל אופן לכתחילה צריך שגם הבשר ישרה קצר בתוך המים, ובשפ"ד שם כתוב שהמנהג הנכון הוא לשורותיו חצי שעה במים ולשפשו היטב.
ובדברי הש"ך וכן נראה בביבור הגרא"א סק"ה שזה מהני לפי כל הטעמים, ככלומר שאפי" אם טעם בהדחה הוא כדי לרכך הבשר, מ"מ מהני הדחה ושפשו היטב ביד ללא שရיה, [וכ"כ ציל יטולא לויון סק"ז].
וכל זה לעניין לכתחילה, אבל בדיעבד אם כבר נמלח מבואר ברמ"א [ס"ג] שאפי" הדיח רק מעט מאחר ולהלכה עיקר הטעם שציריך הדחה זה להסיר הדם שעליו בהדחה קצר טגי. [כן פילטו לטליו כת"ז לפי מ"כ אלע"ה סק"ה צלעמו, וכט"ז סק"ל].

אבל ברע"א [סק"ל] חולק על הש"ך והט"ז, וככתב שהסתמכת האחרונים שגם מש"כ הרמ"א שבדיעבד מהני הדחה מועטת, זה רק שמוועיל א"כ להדיחו ולמולחו שנית, אז ממה נפשך יש גם להגחה ראשונה שהסירה את הדם שבעין, ויש גם את הריכוך למלילה שנייה, אבל kali הדחה ומילאה שוב אסור, [וכן מנוול זטפ"ד סק"ז]. ובהפס"מ כבר נתבשל ונשאר בזאה בצלע".
ובפמ"ג [צפמ"ה סוף ל"ט ודען] נראה שיש לשללא שרייה צריךשוב לחזור ולשרותו במים, [וכן נולא לעמו צפ"ד סוף סק"ז].

תשובה לשאלת ג. אם חתך אחרי הדחה חתיכתבשר לשנים, צריך לחזור ולהדיחם ובלא זה הרי זה כאילו לא הודה כלל. [כמזהול צמאניג ורמ"ה סק"ז].

זה רק אם חתך בסכין, אבל אם אחריו שהדיח שבר חלק מהעוף לשנים, לדעת המרדכי, רק מחמת וע"י דוחקא דסכינה מפליט דם וציריך להדיח, אבל בשבר ביד לא, [כמזהול צט"ז סק"ג]. וכן נקבע להלכה החוו"ד [צילוריס סק"ג] ובחכם"א כלל ל' ס"ד והח"ח בנדייש ישראל ל"א ה', שלא כהפר"ח שכתב שיש להחמיר.
ואם אחריו הדחה הפשית את העור, או שאחרי הדחה חתך חתיכות השומן מהבשר, כתוב בשפ"ד [סק"ל] שאין אותו מקום מוחזק כ"כ בדם, ונראה מדבריו שם שנוטה שא"כ לחזור ולהדיחו, וכ"ש אם הסירו בידים.
מאחר וכל הסיבה שאם חתך אח"כ חתיכתבשר לשנים צריךשוב להדיחו זה רק מחמת הדם שיוצא בשעת החתיכה,

קנין הלכה

ולא שאותו מקום ציריך שוב ריכוך, כבר נתרך כל החתיכה יכולה לא כל חילוק בעודה שלמה, לכן כשחזר וחתח לשנים, בהדחה בלבד סגי [וכמ"כ גמג"ז קק"ג, וניל הילטס]. ורק אם כבר הספיק הדם שעליו להתיישב כתוב ביד יהודה [ללוון קק"ו] צריך לשוב ולשרוטנו.

ואפילו ששתם בשר שמנלח ללא הדחה אפילו אם כבר בישלו אותו אסור, ואפילו בהפס"מ, מ"מ אם אחרי שחתח את הבשר לשתי חתיכות לא הדיחו ומלחו בלי ההדחה ובישלו, מאחר וכאן כל הטעם צריך הדחה זה מהמת הדם שעליו, כתוב הרע"א [נק"ג] שבהפס"מ אפשר להתир כי בהפס"מ סמכין גם על הטעם של ריכוך בלבד, משא"כ אם לא הדיח כלל את הבשר, אלא שמהרמ"א איןנו נראה כן.

ואפילו אם דינו שוה ללא הودה, מ"מ לדעת הפמ"ג [אפ"ד קק"ג] כל שלא הדיח שוב במקום החתח, רק אותו מקום עצמו של החתח נחשב ללא הודח ולא שאר הבשר, ולכן ביחס לדם שנוצר ע"י החיתוך באותו מקום, יש ס' כנגדו, וביחס שאותו מקום שנחתח מאוחר ולא הודח נחשב שלא נמלח באותו מקום כי יש אומרים שטעם ההדחה שאם אינו מדיח הדם שבאותו מקום דוחה את המלח מהפליט, הרי זה כנמלח מצד אחד שבדיעבד בהפס"מ, מותר, וכ"ש אם עשה בו רק חתך קטן.

אבל בש"ד [נק"ג] נראה שאם לא הדיחו באותה החתח דינו שוה ללא הודח כלל, ובפ"ת סק"ד נשאר זהה בזיה בז"ע.

תשובה לשאלת ד. אם כשהגע הבשר הכניסו למקפיא, והוציאו אח"כ ומיד מלחו אותו, מבואר מתווך דברי הש"ך [סק"ה] שמילicha בעודו קרוש לא מליחה היא, אבל בדגול מרובה דין זה האם אחרי אותה מלicha תוקן י"ב שניות יועל שיעשה הדחה מועטת יימלחנושוב, והאם זה תלוי בטעמיים שאם טעם ההדחה לפני זה כי אם איןנו מרככו היבט אינו פולט אפשר שכן מהני, אמנם ילו"ע שאפשר שבדברים אלו יש חילוקים בין קרוש מהמת קרח להקפהה, וצ"ע.

אם כשהתחיל להכשיר ושפק קצתמלח, מיד נזכר ששכח להדיח את הבשר, לדעת הב"ח מהני שייחזור שוב ושים להוננו שנית, שלא אמרין תרי אין אנו בקיאים גם שיעור מהו מליחה, וגם שיעור זמן מליחה, אבל לדעת הט"ז [נק"ט] חישיןן שמילicha מועטת זו הפליט קצת דם ונבלע שוב, ולא יצא עוד במליחה שנייה. ומ"מ אף"י מלחו מליחה גמורה, ורק אח"כ נזכרו שלא הדיחו את הבשר, וזה במצב זמני שכבר אין לו להшивג בשר אחר לנכבוד שבת, או שזה חתיכת בשר גדול וחשוב, גם לדעת הרמ"א יכול להדיח את הבשר ולמלחו שנית [כמגוזל גמג"ל גמג"ט, קק"ט, מט"ז סק"ג, ומ"ז סק"ג].

ואפי"י שאם הדיחו רק בשטיפה ללא שפשוף ושריה הרמ"א מתיר בדיעבד, וא"כ ע"כ שלדעת הרמ"א נוקטים לעיקר להלכה כדעה שטעם ההדחה הוא כדי להסיר הדם שעליו, ולא כדי לרכך דלטעם ריכוך לא היה מהני גם בדיעבד הדחה מועטת, [וכמ"כ גמ"ז קק"ע, ומ"ז קק"ל] וכmbואר בש"ד שם שאם הדיח הדחה מועטת ומלחו אינו צריך להדיחו ולמלחושוב, מ"מ אם לא הדיח כלל מהני שחזר ומביאו ומולחו, כי מצרפים לדעת הסוברים שדם שע"ג אינו נבלע דמשrisk שrisk ולכן אפילו שהיה שם דם מועיל לו מליחהשוב, [כמגוזל גמג"ל גמג"ט קק"ג- י"ג].

תשובה לשאלת ו. מבואר בשו"ע שלא ימלוח במלח דק כקמח, וגם זה בדיעבד כשר, ואפי"י יש לו מלח אחר אין ציריך למלוחשוב, [כמגוזל גמג"ט קק"ז סט] אבל כל שהוא יותר מכך איןנו נחשב לדק ומותר אף"י לכתחילה להכשיר. ולפי"ז במלח הדק הרגיל שמצוין ביום אפשר אף"י לכתחילה להכשיר.

ומאחר שהטעם שלכתחילה אסור למלוח במלח דק הוא מפני שנבלע בבשר [כמגוזל גמג"ט קק"ג צ"ז סק"ז] כתוב בחמודי דנאיל [מלימה י"ז] שככל שיש לו בנמצא מלח אחר גם לא מהני ישמש במלח דק וייניח הרבה מלח, דראושן ראשון נבלע בבשר ואינו מפליט, ומ"מ אם יש לו רק מלח דק כקמח, יניח הרבה עד שהיא עב Katz. ובדרך"ת [נק"ג] הביא שמאותו טעם שלכתחילה אין למלוח במלח דק מפני שנבלע בבשר, ה"ה שמלח שנרטב, כלומר הניחו את חביתת המלח ע"ג שיש רטוב, או בקערה שהיתה רטובה והחלק התחתון של המלח נרטב אין להשתמש בו כי המלח הרטוב יבלע בבשר ואינו מפליט. ומלח עבה שלכתחילה אין למלוח בו, כתוב ביד יהודה [קל"כ י"ז] שתלו"י במציאות אם כשהופכים אותו נופל המלח,

קנין הלכה

אין למלוח בו, ואם איינו נופל אפשר למולוח. ואם כשהפכו נפל כולם, ולכוארה ה"ה אם בשעה שהפוך את הבשר ניערו חזק ונפל כל המלח, דיןנו כנמלהח רק מצד אחד.

תשובות לשאלת ז. מבואר בשו"ע שצורך שלא ישאר מקום בלי מלח, וכותב במשב"ז סקי"ג ובגלוון מהרש"א [וכ"כ ציון פ"ג סימן ע"ז וכפלי"ת סימן ע"ז] שאסור לנפוח בין העור והבשר, ככלומר להפרידם ע"י שמכניס בהם אויר, ואם עשה כן אם לא חזר העור ונדק בפני המלחיה, גם בדייעבד אחורי שבישלו אסור.

וכל זה אם לא הוسر העור, אלא ניפח אותו ע"י חור וכדו', אבל אם הסיר את רוב העור, ונשאר שכוב ע"ג ומלח ע"ג זה ודאי שבדייעבד לא מהני המלחיה [יל' יסודה לרין ק"כ]. ואם מלח ולא מילא כולם ממש במלח, לדעת הרמ"א [לפי מה שמצויר לעמו נט"ז סק"ג] גם בדייעבד הבשר אסור, ורק בהפס"מ אפשר להתר, אבל דעת הט"ז [סקי"ל] והש"ך [מק"ע] שבלא מילא כולם מלח בדייעבד מתירים, ואפי' שלא במקומות הפס"מ, ואם מלחו רק בצד אחד לכ"ע רק בהפס"מ אפשר להתר. ולדעת הט"ז גם בהפס"מ שמתירים זה רק אם כבר בישלו כך, אבל אם לא בישלו כך עצם מה שעדיין אפשר לצלותו, כבר איינו נחשב הפס"מ.

אמנם כל זה רק אם כבר עבר י"ב שעות, אבל אם עדין לא עבר י"ב שעות, מותר אף' שלא במקומות הפס"מ למלחו שוב, אבל לדעת הש"ך [סקל"ה] גם אחורי י"ב שעות כל שהוא תוך מעלה"ע במקומות הפס"מ אפשר למלחו שוב, ולא צריכה להשתמש בו רק לצלי.

ותוך י"ב שעות שמהני כתוב ברע"א [סקע"ז] שאיןanza חילוק בין עוף לבשר, בשנייהם יכולשוב למלחו. ומ"מ לדעת הט"ז [סקע"ז] גם אם כבר הדיחו את הבשר מהמלחיה, כל שזה עדין תוך י"ב שעות יכול לחזור ולמלחו שוב, אבל לדעת הש"ך [מקל"ג] אם כבר הדיחו את הבשר ממלחיתו גם תוך י"ב שעות כבר לא יועיל לו מלחיה. ובמשב"ז [סקע"ז] כתוב שסביר היה שכחוזר ומולחה צריך למלחה שוב מב' צדים, אמןן מלשונות הפוסקים איינו נראה כן.

ובחו"ד [ሚו"ט סק"ל] כתוב שם לא הדיחו עדין יכול למלחו הצד אחד, אבל אם כבר הדיחו, לדעת הט"ז ש"מ מהני מלחיה צריך למלחו מב' צדים. וכותב ביד יהודה [קנ"ל ל"ז] שכלה מה שנוהגים להקל זה ורק אם הצד שנמלח יש כנגדו מקום מלח, אבל אם לא היה הצד כנגדו מלח לא מהני. [ויפק"מ זמוקס לאקיס אצעוף כגן נקו"ף וככיפה ומלו' אקאה לאיאם כס מלא כי זו מליק, אמיין לפקפי לפקום אצעוד מהד ולמי יסיה מלם]. ובשפ"ד [מקל"ג] הביא מהבית לחם יהודה, שמה שמהני בדייעבד אם נמלח מצד אחד זה רק אם הניחו אותו כל זמן המלחיה על הצד שלא נמלח, אבל אם משך שייעור זמן המלחיה הפכו אותו על הצד שנמלח, אסור גם בדייעבד, דרכו המלחיה איינו מפעען לצד שלמעלה לפלוטו דמו, והשפ"ד שם חולק עלייו, וכדבריו כתוב גם בפ"ת [סקי"ה].

תשובות לשאלת ח. מבואר בשו"ע [ק"ל] שמאחר וצריך למלוח מב' צדים, لكن צריך לפתח את העופות, ומ"מ כל זה לעניין לכתהילה, אבל בדייעבד אם לא פתחו את העוף לפני המלחיה, כתוב החוו"ד [ሚו"ט סק"ט] שככל עוד שהעוף סגור לגמר, ואין לו חלל לאוויר העולם, נחשב כתהילה עבה שאין צורך להתחנה לשני חלקים, ולכן המלחיה מועלת לה, אבל הלב והראות שבפניהם סתם כמנוחים בתוכה ולא לחלק מהעוף, ולכן הם אסורים דנחשב כאילו לא נמלחו [וכ"כ זמאנ"ז סקי"ג].

אמנם כתוב בפמ"ג שם שכלה זה רק אם נמלח כולם סגור, ונשאר סגור כל זמן המלחיה, אבל אם באמצעות שייעור זמן המלחיה פתחו, צריך למלוח שוב בפנים ג'ב ואם לא עשה כן מעכב בדייעבד. ומ"מ אחורי שפתח כבר את העוף וממשירו גם מבפנים, כתוב בבית הלל [ט"י גס פמ"ג מט"ז סקע"ז] שלא צריך לבקווע

את העוף לגמרי לב' חתיכות, אלא מספיק מה שמולחו וזרק מלח בפנים העומק בתחום הצלעות, ואף' שכשהופכו נשפך המלח, כבר נתפס שם ושרי, אבל במשב"ז שם כתוב שמאחר וא"א למולח בפנים היטב, וגם בגל הלב והריאות שנמצאים שם צריך לפתוח ולמלוח בפנים.

וביד יהודה [לירון סק"ג] כתוב שבאמת אם הלב היו בשעת המיליה בפנים ומולחו את העוף גם בפנים, הרי הוא חלק ממנה ונחשב הכל כנמלח, אלא שams יש בו צוררות דם זהה לא מהני מלילה להוציאו, וכןן צריך לפותחו ולהוציאו.

תשובה לשאלת ט. במחבר כתוב שינפץ המלח, או ישתפנו, והטעם שם יניחו במים עם המלח, המים יחלישו כה המלח, ויבלו שוב הדם.

אמנם כל זה רק לכתהילה, אבל בדיעד, ככלומר אם בטיעות לפני שהדיחו את הבשר הכנסו אותו לתוך כלי, מבואר במחבר [ק"ט] שהמים מבטלים לגמרי כה המלח, ולכן הדם בכלל אינו חוזר ליבלו בשאר.

ואפי' היה רק קצת מים גם בכוחו לבטל כל הציר [כמג'ול גלמי"ה] ושיעור קצת מים מבואר בש"ך [קימן סק"ג] שאפי' אם אין במים ס' כנגד הציר, כל שהוא רוב כנגד מהני.

וברמ"א כתוב להתריך אף' אם לא היה בכלל מים בכללי, אם שהה בכללי רק שיעור זמן מועט, ואפי' אם כבר ראו בכללי קצת מוהל של דם [ווטול שלין זיל].

ובביבאורי הגרא"א [מק"ע] מתבאר שימוש"כ המחבר שינפץ או שישטפנו זה ב' אופנים חלוקים, ככלומר שלמלח גס מהני ניפוץ להסיר המלח מעליו, אבל אם מלח דק לא מהני ניפוץ, אלא צריך שישטפנו [וכ"כ צפל"ס קקי"ס אצטמלם לך לרין אפ"ק טעט פטיל].

ואחר הניפוי שצריך ב' פעמים הדחה, מבואר בש"ך [קקל"ט] שאיןו דוקא בכללי, אלא גם שטיפה באוויר מהני, אלא שצריך לשטוף עוד ב' פעמים, [חג' גפוקיקס חמוץ צל' מאי, עין ניפוי יוניה, ציימת מלך נצען קמי"ע, דמתק מליעזר].

ולדעת הש"ך [מקכ"ט] לדעת המחבר אם לא הדיח בכללי אלא שוטף בידי מהני ב' שטיפות, ורק כשההדחה הראשונה היא בכללי אין בכחיה להctrוף וצריך עוד ב' פעמים, דשטיפה בידי בכוחה להסיר הכלל, ולכן רק רך שטיפה להסיר לכלוך של הראשון, משא"כ בכללי שאין בכח השטיפה הראשונה להסיר כל הדם והמלח, ולדעת הרמ"א גם אם עושה שטיפות בידי צרי' ג' פעמים.

ולא רק שלא יכול להדיח פעמים באותו מים, אלא אם גם רק מדיח פעמים באותו כלי, מבואר בש"ע שצריך גם להדיח את הכללי בין הדחה להדחה.

ו"מ מאג זקיי'ו צ"ע מלט [קימן ל' פ"ג ק"ז] שבין הדחה שנייה לשלישית מסתבר שאין צורך להדיח הכללי, וגם מותר להדיח כמה פעמים אותו הדחה, ככלומר יכול להדיח כמה חתיכות בשאר הדחה ראשונה, או שנייה, באותו כלי ומים שהדיח בו לפניו כן בשאר אחר אותה הדחה, ככלומר ריאשונה או שנייה.

ולדעת הפר"ח והגר"א [סקל"ז] לדעת הרמ"א במש"כ ע"כ ישתפנו, זה שמלבד הניפוי צריך עוד ג' הדחות, ולא מצטרף ניפוץ ראשון זהה, דלא כהש"ך.

ולדעת הט"ז [קקי"ז] לדעת הרמ"א אם עושה ניפוץ עם שטיפה בלבד, מספיק בעוד ב' הדחות, אבל אם עשה רק ניפוץ או רק שטיפה צריך אח"כ עוד ג' הדחות.

וכשמניחו בכללי מבואר בט"ז צריך תחילת הכניסה מים ואח"כ להכניס את הבשר, כדי שהמים יבטלו את כל הציר, וזה בפשטות רק אם עדין לא שטף פ"א בחוץ באוויר.